
Vox-speilet 2012

Voksnes deltakelse i opplæring

Vox-speilet 2012

Voksnes deltakelse i opplæring

Sigr d Holm, Anders Fremming Anderssen, Karl Bekkevold,

Pia Ianke og Magnus Fodstad Larsen

ISBN 978-82-7724-144-9

  Vox, 2012

Design: Tove Nilsen Designstudio

Trykk: Rolf Ottesen AS

Forord

Vox presenterer med dette Vox-speilet 2012, en årlig statistikkrapport om voksnes deltakelse i formell og ikke-formell opplæring.

Vi har i år, som tidligere år, innhentet og analysert data om voksne i grunnskoleopplæring, videregående opplæring, høyere utdanning, norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, studieforbund og Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA). Nytt av året er statistikk om fagskoler.

Tilgang på registerdata har vært en forutsetning for å kunne skrive denne rapporten, og Vox har møtt stor velvilje fra en rekke aktører på feltet. Vi vil takke Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), Statistisk sentralbyrå (SSB) og Folkeuniversitetet – Norsk språktest for godt samarbeid.

Prosjektet har vært ledet av Sigrid Holm, som sammen med Anders Fremming Anderssen, Karl Bekkevold, Pia Ianke og Magnus Fodstad Larsen har gjennomført analysene og skrevet rapporten.

Oslo, 22. november 2012

Jan Ellertsen
direktør

Innhold

Forord	1
Sammendrag	3
Bakgrunn, innhold og datakilder	4
1 Voksne i grunnskoleopplæring	5
1.1 Om voksnes rett til grunnskole	5
1.2 Ordinær grunnskoleopplæring for voksne	6
1.3 Spesialundervisning for voksne	9
2 Voksne i videregående opplæring	12
2.1 Kjønn, alder og utdanningsprogram	13
2.2 Deltakere etter fylke	16
2.3 Tidligere utdanning	17
2.4 Realkompetanse	18
2.5 Deltakernes resultater	18
3 Voksne i fagskoleutdanning	20
3.1 Fagskoler og fagskoleutdanning	20
3.2 Fagskolenes utdanningstilbud	20
3.3 Deltakerne i fagskoleutdanningen	22
3.4 Eierskap og fagfelt	24
3.5 Studieform og -sted	24
4 Voksne i høyere utdanning	27
4.1 Deltakelse i høyere utdanning	28
4.2 Realkompetanse	30
4.3 Deltakere i videreutdanning	31
4.4 Etterutdanning	33
5 Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	37
5.1 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap	37
5.2 Antall avlagte norskprøver	39
5.3 Resultater fra avsluttende norskprøver	39
5.4 Hvem er kandidatene?	40
5.5 Resultater og landbakgrunn	41
5.6 Kandidatenes utdanning påvirker resultatet	41
5.7 Antall timer opplæring	42
5.8 Tid i Norge	43
6 Studieforbund	44
6.1 Studieforbundenes aktivitet i 2011	44
6.2 Kurs og deltakere	45
6.3 Antall studieforbund, fordeling av deltakerne og statsstøtte	47
7 Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)	50
7.1 Søking og tildeling av støtte til opplæring	51
7.2 Deltakere i BKA	54
Vedleggstabeller	58
Figurliste	59
Tabelliste	60
Referanser	61

Sammendrag

Vox-speilet 2012 presenterer et utvalg statistikk om voksnes deltakelse i utdanning og opplæring.

Hovedfunnene i årets Vox-speil er:

- 10 305 voksne deltok i grunnskoleopplæring skoleåret 2011/2012. 5 648 deltakere fulgte det ordinære opplæringsløpet. Andelen minoritetsspråklige blant disse har økt kraftig de siste årene, fra 58 prosent i 2002/2003 til 90 prosent i 2011/2012.
- I 2011 var det 19 861 voksne i videregående opplæring. De fleste deltakerne var mellom 25 og 39 år, og 54 prosent var kvinner. Av de 12 626 deltakerne som var nye av året, hadde 59 prosent fullført videregående opplæring tidligere. Bare 23 prosent av deltakerne tok videregående for første gang.
- Høsten 2011 var det 14 823 deltakere i fagskoleutdanningene i Norge. Disse fordelte seg på 954 studietilbud ved til sammen 146 ulike studiesteder. Det vanligste fagområdet er naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, der 42 prosent av deltakerne går. 8 942 av deltakerne, eller i overkant av 60 prosent, var 25 år eller eldre.
- 68 229 studenter ved norske universiteter og høyskoler var 30 år eller mer i 2011. Disse utgjør 29 prosent av den totale studentmassen. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk var det fagfeltet som hadde størst andel studenter over 30 år, med 39 prosent.
- 40 704 voksne innvandrere tok opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2011. Det er en nedgang på fem prosent fra året før. Det ble avlagt 31 961 norskprøver, en økning på ti prosent fra 2010. 86 prosent av kandidatene besto de muntlige prøvene, og 59 prosent besto de skriftlige prøvene. Kandidater med høyere utdanning besto i større grad norskprøvene enn kandidater med lavere utdanning.
- 470 673 deltakere ble registrert på kurs i regi av studieforbundene i 2011. Musikkfag trakk 35 prosent av disse kursdeltakerne. I tillegg til musikkfag var det organisasjons- og ledelsesfag som hadde flest kursdeltakere, med 19 prosent av deltakerne. Sju prosent av kursdeltakerne fikk tilbud om avsluttende eksamen eller prøve.
- Det kom inn 498 søknader til BKA-programmet innen søknadsfristen i januar 2012. Dette var en økning på 22 prosent fra året før. Av disse ble 369 søknader innvilget med totalt 106 millioner kroner. Siden oppstartsåret 2006 har i overkant av 25 000 voksne fått opplæring i grunnleggende ferdigheter gjennom programmet.

Bakgrunn, innhold og datakilder

Et globalisert samfunns- og arbeidsliv med stadige omskiftninger og teknologisk framgang stiller nye krav til kompetanse i befolkningen. Framskrivninger gjort av Statistisk sentralbyrå viser at behovet for arbeidskraft med høyere utdanning av lavere grad (bachelor) vil øke fra 23 prosent i 2007 til 30 prosent i 2030. Behovet for arbeidstakere med universitets- eller høyskoleutdanning av høyere grad (master) vil også øke, og det samme vil behovet for arbeidstakere med yrkesfaglig kompetanse fra videregående opplæring. Samtidig vil antallet sysselsatte med kun grunnskole fortsette å synke, slik det har gjort de siste tiårene (Statistisk sentralbyrå, 2012).

For å møte disse endringene er det viktig at voksne har mulighet til å få opplæring og utdanning, også utover det vi vanligvis tenker på som ordinære utdanningsløp.

I Vox-speilet ønsker vi å gi et overblikk over voksnes deltakelse i opplæring. Vi presenterer statistikk fra opplæring som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler, både formell utdanning og ikke-formell opplæring.

All statistikk er hentet fra offisielle registre. I den grad Vox har fått tilgang på rådatafiler, er disse bearbeidet for å kunne foreta ytterligere analyser ut over den offisielle statistikken. Statistikkgrunnlaget er hentet fra:

- Grunnskolenes Informasjonssystem (GSI)
- Statistisk sentralbyrå (SSB) – statistikkbanken, Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) og data bestilt av Vox for denne publikasjonen
- VIGO – fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring
- Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)
- Folkeuniversitetet – Norsk språktest
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- Vox' database for BKA-programmet

Voksne i grunnskoleopplæring

1.1 Om voksnes rett til grunnskole

Opplæringsloven slår fast at voksne over opplæringspliktig alder som trenger grunnskoleopplæring, har rett til dette så lenge de ikke har krav på videregående opplæring etter § 3-1. Retten omfatter de fagene kandidaten trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne (opplæringsloven, § 4A-1). Dette er vanligvis de skriftlige fagene norsk, engelsk og matematikk, og to av de tre muntlige fagene samfunnsfag, natur og miljølære og RLE¹ (St.meld. nr. 44 (2008–2009), s. 50). Den voksne trenger ikke å sikte mot vitnemål, men har rett til å ta enkeltfag, eller deler av de fagene som vedkommende har behov for (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 1).

Undervisningen skal tilrettelegges og tilpasses den enkeltes livssituasjon (opplæringsloven, § 4A-1). Opplæringen skal, så langt det passer, følge læreplanene for fag i grunnskolen, men tilpasses voksne og tilrettelegges den enkeltes behov i større grad enn vanlig grunnskole. Dette kan

likevel gjøres innenfor standardiserte opplegg som er tilpasset behovet til en større gruppe voksne (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 2).

Voksne som ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning. Retten gjelder også voksne som har særlige behov for opplæring for å kunne «utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik» (opplæringsloven, § 4A-2). Dette innebærer trening i daglige gjøremål og opplæring i blant annet grunnleggende kommunikasjonsferdigheter, grunnleggende lese- og skriveferdigheter, motorisk trening og liknende (Ot. prop. nr. 46 (1996-1997), s. 169). Spesialundervisning kan for eksempel være aktuelt for voksne med lærevansker, sansehemninger, utviklingshemming, omfattende funksjonshemming, psykiske lidelser eller personer som trenger ny opplæring på grunn av sykdom eller skade. Undervisningen kan gå utover de fem fagene i ordinær grunnskoleopplæring for voksne, og ta utgangspunkt i hele grunnskolens område (Utdanningsdirektoratet, 2012c).

¹ RLE står for Religion, Livssyn og Etikk

Det er den enkelte kommune som har ansvaret for opplæringen. Kommunen har også ansvar for å rapportere inn data fra grunnskoleopplæringen til Grunnskolens Informasjonssystem (GSI)². De fleste tallene i dette kapittelet er hentet herfra. Noe utdypende informasjon er bestilt direkte fra Utdanningsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå (SSB). Tallene inkluderer alle voksne i grunnskoleopplæringen, men ikke voksne som *kun* får opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. Disse er omtalt i kapittel 5 (Norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere).

1.1.1 72 prosent av kommunene hadde deltakere i opplæringen

307 av 429 kommuner hadde deltakere i grunnskoleopplæring for voksne i skoleåret 2011/2012 (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Det er tolv prosent flere enn året før, da 273 kommuner hadde deltakere (Utdanningsdirektoratet, 2011). 160 kommuner hadde deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, mens 227 hadde deltakere i spesialundervisning (Utdanningsdirektoratet, 2012b).

Kommunene har større frihet i organiseringen av grunnskoleopplæring for voksne enn for barn og ungdom, og trenger ikke å gjennomføre opplæringen selv. Opplæringen kan for eksempel organiseres ved et interkommunalt samarbeid eller gjennom å bruke studieforbund eller godkjente nettskoler (Utdanningsdirektoratet, 2012c).

I 2011/2012 var det 268 kommuner som underviste voksne i egen kommune, mens 108 kommuner hadde innbyggere som deltok i opplæringen i andre kommuner (Utdanningsdirektoratet, 2012a).

1.2 Ordinær grunnskoleopplæring for voksne

1.2.1 Antall deltakere har steget de siste tre årene

Det var 5 648 deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne etter § 4a-1 undervisningsåret 2011/2012. Dette var en økning på tre prosent sammenliknet 2010/2011, og på 46 prosent sammenliknet med 2008/2009.

Andelen kvinner i grunnskoleopplæringen for voksne var 51 prosent. Dette var to prosentpoeng lavere enn året før.

Det er en overvekt av yngre deltakere som får opplæring. 23 prosent av deltakerne er 16–18 år, 23 prosent er 19–24 år, 15 prosent er 25–30 år, 20 prosent 31–40, tolv prosent er 41–50 år og sju prosent er 51 år eller eldre.

1.2.2 Økning i andel minoritetsspråklige deltakere

Antall minoritetsspråklige deltakere³ var 5 094, hvilket innebærer at 90 prosent av deltakerne i den ordinære grunnskoleopplæringen er minoritetsspråklige. Dette er den høyeste andelen siden registreringen startet, og tre prosentpoeng høyere

Tabell 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, andel kvinner og minoritetsspråklige per år. 2002/2003–2011/2012

År	Antall deltakere	Andel kvinner	Andel minoritetsspråklige
2002–2003	3 686	57	58
2003–2004	4 208	56	56
2004–2005	4 471	57	62
2005–2006	4 363	57	72
2006–2007	4 268	58	73
2007–2008	4 128	59	70
2008–2009	3 879	58	73
2009–2010	4 100	52	81
2010–2011	5 472	53	87
2011–2012	5 648	51	90

Kilde: GSI

² GSI-tallene for skoleåret 2011/2012 var gyldige per 1.10.2011, men er styrende for den planlagte ressursbruken for hele skoleåret. Tallene er offentlig tilgjengelige på www.wis.no/gsi.

³ Språklige minoriteter er definert som deltakere med et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk og dansk.

enn året før. Det har vært en markant økning i minoritetsandelen de siste årene, fra rundt 60 prosent i skoleårene 2002/2003 og 2004/2005 til dagens 90 prosent.

En årsak til at antallet minoritetsspråklige deltakere har økt de siste par årene, er innføringen av den lokale læreplanen «Basis» for minoritetsspråklige i Oslo i 2010 (se egen faktaboks), og senere også i flere kommuner. Tilbudet har gjort det mulig for nye grupper å ta del i grunnskoleopplæringen ved at deltakerne får grunnskoleopplæring og norskopplæring parallelt (Utdanningssetaten, 2010).

Ifølge Utdanningsdirektoratet kan økningen også ha sammenheng med at overgangsordningen for innvandrere som fikk varig oppholdstillatelse før 1. september 2005, ga rett til gratis norskopplæring som gikk ut 1. september 2010. En del i denne gruppen hadde rett til grunnskoleopplæring for voksne, og gikk videre på dette etter endt språkopplæring (Utdanningsdirektoratet, 2011, s.2).

Samtidig med en økning i antall minoritetsspråklige, ser vi en jevn nedgang i antall norskspråklige deltakere de siste årene. I skoleåret 2003/2004 var det 1 854 norskspråklige deltakere, mens antallet i 2011/2012 er redusert til 554. Det tilsvarer en nedgang på 70 prosent i perioden. Bare det siste året alene har det vært en nedgang på 19 prosent i denne gruppen.

De minoritetsspråklige deltakerne er vesentlig yngre enn de øvrige deltakerne (se figur 1). 50 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne var under

BASIS

Basis er et alternativt grunnskoletilbud for voksne innvandrere med lite tidligere skolegang. Tilbudet er en kombinasjon av opplæring i norsk og samfunnskunnskap og grunnskolefag fra 1. til 7. trinn.

Utviklingen av Basistilbudet har vært et satsingsområde i Oslo Voksenopplæring de siste årene, og har resultert i læreplanen «Lokal læreplan for basiskompetanse for voksne innvandrere i Oslo med lite eller ingen skolegang». I ettertid har også enkelte andre kommuner begynt å tilby basisopplæring.

Opplæringen:

Opplæringen bygger på Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (Vox, 2005), i norsk, matematikk, samfunnsfag, naturfag og data ut fra Kunnskapsløftet, 1.–7. trinn, og inneholder elementer fra Kompetansemål for digital kompetanse (Vox, 2007).

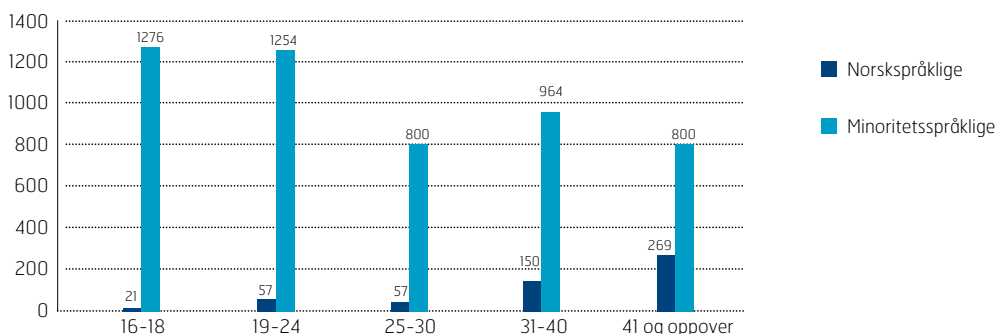
Basis har opplæring på flere nivåer, og innholdet i fagene er tilpasset norsknivået til deltakerne. Målet for norskopplæringen er Norskprøve 2 skriftlig og muntlig, evt. Norskprøve 3 muntlig for dem som skal søke eksamensrettet grunnskole.

Formålet:

Formålet med dette tilbudet er å øke deltakernes mulighet til å bli aktive deltakere i yrkes- og samfunnsniv, og til økonomisk selvstendighet, i henhold til introduksjonsloven, § 1. Utgangspunktet er at god basiskompetanse kan jevne ut sosiale forskjeller, og dermed være viktig for god integrering. Basistilbudet skal blant annet kvalifisere til grunnskole 8.–10. trinn for voksne, forberede til yrkeslivet, styrke foreldrerollen og skape grunnlag for større samfunnsdeltakelse.

Kilde: Utdanningssetaten, 2010 og 2012

Figur 1 Aldersfordeling blant minoritetsspråklige og norskspråklige deltakere 2011–2012. Antall

25 år, mens bare 14 prosent av de norskspråklige var i denne aldersgruppen. 16 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne er over 40 år, mens dette gjaldt 49 prosent av de øvrige deltakerne.

50 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne er kvinner. Blant de norskspråklige deltakerne er kvinneandelen 55 prosent.

1.2.3 Regionale forskjeller i deltakelse

26 prosent av alle landets deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne i 2011/2012 fikk opplæringen i Oslo. I Oslo økte deltakerantallet med 118 prosent fra 2009/2010 til 2010/2011, som følge av det nye grunnskoletilbudet «Basis» for minoritetsspråklige (omtalt i faktaboks). Samme år gikk deltakerantallet i resten av landet opp med 17 prosent. Tidligere var det årlig rundt 700 deltakere i hovedstaden, mens antallet de siste to årene har ligget i underkant av 1500, altså mer enn dobbelt så høyt.

Antall deltakere per tusen innbyggere over 16 år er 1,41 for hele landet (tabell 2). Dette er en økning på sju prosent fra året før. Men som tabellen viser, er det store forskjeller mellom fylkene i deltakelse i ordinær grunnskoleopplæring for voksne.

I år som i fjor er det Oslo som har den høyeste deltakerraten. Her har 2,94 per tusen voksne innbyggere deltatt i ordinær grunnskoleopplæring, og dette er en nedgang på to prosent fra året før. Deretter følger Troms med 2,22, Finnmark med 2,06 og Aust-Agder med 2,02 deltakere per tusen innbyggere. I Troms har det vært en oppgang på 22 prosent siste år, mens ratene har gått ned med 19 prosent i Finnmark og 26 prosent i Aust-Agder siden i fjor.

I motsatt ende av skalaen finner vi Hordaland og Hedmark, hvor henholdsvis 0,42 og 0,51 per tusen personer i voksenbefolkningen deltok i ordinær grunnskoleopplæring i 2011/2012. Det var også disse fylkene som hadde lavest deltakerrate året

Tabell 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og andelen minoritetsspråklige per fylke. 2011/2012

Fylke	Antall deltakere	Prosent av landet	Andel minoritetsspråklige	Antall deltakere per 1000 innbyggere ⁴
Akershus	316	6	87	0,72
Aust-Agder	179	3	93	2,02
Buskerud	295	5	90	1,38
Finnmark	122	2	100	2,06
Hedmark	81	1	80	0,51
Hordaland	164	3	93	0,42
Møre og Romsdal	235	4	95	1,14
Nordland	295	5	99	1,53
Nord-Trøndelag	170	3	98	1,60
Oppland	258	5	66	1,68
Oslo	1 475	26	89	2,94
Rogaland	408	7	91	1,18
Sogn og Fjordane	75	1	64	0,87
Sør-Trøndelag	343	6	95	1,43
Telemark	249	4	98	1,80
Troms	284	5	94	2,22
Vest-Agder	209	4	99	1,52
Vestfold	326	6	78	1,71
Østfold	164	3	95	0,73
Totalt	5 648	100	90	1,41

Kilde: GSI og SSB

⁴ Personer over 16 år per 1.1.2012. (Statistisk sentralbyrå (SSB), tabell 07459)

før, men deltakelsen har gått ytterligere ned med sju prosent i Hordaland og seks prosent i Hedmark det siste året.

Det er Finnmark som har den største andelen minoritetsspråklige blant deltakerne. I dette fylket var samtlige 122 deltakere minoritetsspråklige. Det er også svært høy andel minoritetsspråklige i Nordland (99 prosent), Vest-Agder (99 prosent), Nord-Trøndelag (98 prosent) og Telemark (98 prosent). Lavest andel minoritetsspråklige hadde Sogn og Fjordane med 64 prosent, og Oppland med 66 prosent av deltakerne.

I de fleste fylker har andelen minoritetsspråklige deltakere økt det siste året. Andelen økte mest i Møre og Romsdal der andelen var 26 prosentpoeng høyere i 2011/2012 enn i 2010/2011. Dette skyldtes både en nedgang i antall deltakere totalt og en økning i antall fremmedspråklige deltakere i fylket. I Aust-Agder økte andelen med 16 prosentpoeng siste år. Her var det imidlertid en liten nedgang i antall fremmedspråklige deltakere, men en stor nedgang i antall deltakere generelt gjorde utslaget.

Oslo er det fylket hvor andelen minoritetsspråklige har sunket mest. Her var andelen i 2011/2012 fem prosent lavere enn året før. Antall deltakere totalt har holdt seg stabilt, men det har både vært en økning i antall norskspråklige deltakere og en nedgang i antall minoritetsspråklige deltakere siden i fjor. Også i Nordland har det vært en vært en nedgang i antall minoritetsspråklige deltakere, men en tilsvarende nedgang i totalt antall deltakere har gjort at minoritetsandelen i liten grad er påvirket.

1.2.4 Økning i antall utstedte vitnemål

Kommunene registrerer ikke i GSI om deltakerne tar ett eller flere fag, eller om de oppnår vitnemål for fullført grunnskoleopplæring. Utstedelse av vitnemål blir derimot registrert i VIGO, og videre i Nasjonal Utdanningsdatabase (NUDB). Tabell 3 viser antall utstedte vitnemål til voksne deltakere per år fordelt på aldersgruppe.

I 2010/2011 ble det utstedt 2 331 vitnemål til personer som var 17 år eller eldre. Det var en økning på 23 prosent fra året før. Det er en økning i alle aldersgruppene, og i aldersgruppen 20–29 ble det utstedt hele 30 prosent flere vitnemål enn året før.

75 prosent av vitnemålene ble utstedt til personer i aldersgruppen 17–19 år. I denne gruppen er det sannsynlig at mange har deltatt på et ordinært grunnskoleløp, men at de enten har begynt på skolen på et senere tidspunkt enn vanlig, eller har brukt lengre tid enn normalt på å fullføre. 19 prosent av vitnemålene ble utstedt til voksne på 20–29 år, mens bare seks prosent av vitnemålene gikk til personer som var 30 år eller eldre.

1.3 Spesialundervisning for voksne

1.3.1 Stadig færre deltakere i spesialundervisning

Voksne som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning etter § 4A-2 i opplæringsloven.

Undervisningsåret 2011/2012 deltok 4 594 voksne i spesialundervisning. I tillegg var det 83 som både

Tabell 3 Antall utstedte vitnemål per år og aldersgruppe*. 2007/2008–2010/2011

Alder	Skoleår			
	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011
17–19 år	1 406	1 311	1 425	1 739
20–29 år	318	308	341	445
30–39 år	74	76	98	117
40–49 år	24	17	20	27
50–59 år	2	1	1	2
60+	0	3	0	1
Totalt	1 824	1 716	1 885	2 331

Kilde: SSB/NUDB

* Tallene i denne tabellen avviker vesentlig fra tallene presentert i tidligere Vox-spill, da 17-åringene ved en feiltakelse er blitt utelatt i de tidligere analysene. Det vil si at aldersgruppen 17–19 i tidligere Vox-spill egentlig har vist aldersgruppen 18–20 år osv.

Tabell 4 Deltakere i spesialundervisning, andel kvinner og minoritetsspråklige per år. 2002/2003–2011/2012

År	Antall deltakere*	Andel kvinner	Andel minoritetsspråklige**
2002–2003	7 037	46	–
2003–2004	6 967	47	–
2004–2005	6 486	46	–
2005–2006	6 575	47	–
2006–2007	6 352	47	–
2007–2008	5 610	48	–
2008–2009	5 479	48	–
2009–2010	5 402	48	9
2010–2011	5 031	47	10
2011–2012	4 677	47	11

Kilde: GSI

*I tabellen medregnes voksne som har deltatt i spesialundervisning, og voksne som både har deltatt i spesialundervisning og ordinær grunnskoleopplæring.

**Vi kjenner ikke andelen minoritetsspråklige for årene før 2009/2010.

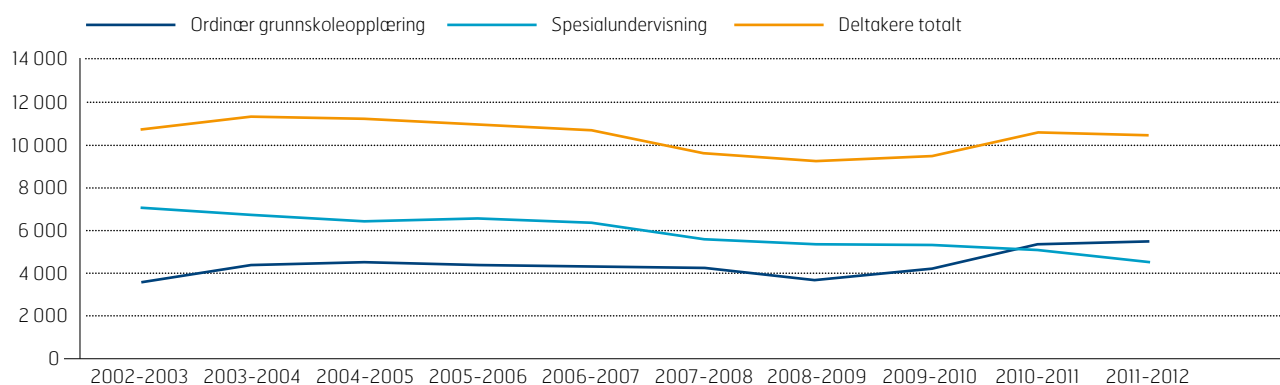
deltok i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning. Til sammen fikk altså 4 677 personer spesialundervisning. Det er en nedgang på sju prosent siden året før, og 34 prosent siden 2002/2003. Det er flest menn som får spesialundervisning. Kvinneandelen blant deltakere som fikk spesialundervisning, var 47 prosent i 2011/2012. Andelen har holdt seg stabil de siste ti årene.

Andelen minoritetsspråklige i spesialundervisningen var på 11 prosent, og har økt med ett prosentpoeng siden 2010/2011, og med to prosentpoeng siden 2009/2010.

48 prosent av alle deltakerne i spesialundervisningen var norskspråklige menn. Til sammenlikning utgjør

bare fire prosent av deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring norskspråklige menn.

Aldersfordelingen blant deltakerne er motsatt av hva den er for ordinær grunnskoleopplæring. Her er det få unge deltakere, men deltakelsen øker med alderen. Det er under en halv prosent i aldersgruppen 16–18 år, 12 prosent mellom 19–24 år, 15 prosent på 25–30 år, 20 prosent 31–40 år, 21 prosent 41–50 år og 31 prosent som er 51 år eller eldre.

Figur 2 Antall deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning. 2002/2003–2011/2012

Kilde: GSI

1.3.2 Det er nå flere i ordinær grunnskoleopplæring enn i spesialundervisning

Det var totalt 10 305 deltakere i grunnskoleopplæringen, det vil si både ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning, for voksne i 2011/2012. Dette er to prosent færre enn året før.

55 prosent av deltakerne fikk ordinær grunnskoleopplæring. Denne andelen har økt betraktelig siden rettigheten til grunnskole for voksne trådte i kraft. I 2002/2003 var det bare 34 prosent av deltakerne som fikk ordinær grunnskoleopplæring.

Figur 2 viser utviklingen av antall deltakere de siste ti undervisningsårene i ordinær grunnskole-

opplæring etter § 4A-1, og i spesialundervisning etter § 4A-2.

Antallet deltakere i ordinær grunnskoleopplæring har ligget relativt stabilt rundt 4 000 i mange år, men har steget de siste to årene. Antall deltakere i spesialundervisningen har derimot gått jevnt nedover i hele perioden. I undervisningsåret 2010/2011 var antallet i ordinær grunnskoleopplæring for første gang høyere enn antallet i spesialundervisningen, og i 2011/2012 er det 971 flere voksne deltakere i ordinær grunnskole enn i spesialundervisningen.

Voksne i videregående opplæring

I 2011 var det registrert 19 861 voksne deltakere på 25 år eller mer i videregående opplæring. 12 626 var registrert som nye deltakere dette året, og 9 882 deltakere var registrert med bestått. Nye deltakere er personer som for første gang blir rapportert inn av fylkeskommunen. Deltakere registrert med bestått har fullført og bestått alle årstrinn og oppnådd vitnemål (studiekompetanse) eller fag-/svennebrev i løpet av 2011.

1 380 personer avbrøt sin deltakelse før fullført videregående opplæring. Noen av disse kan være personer som søker seg til videregående opplæring for kun å ta enkeltfag. Disse blir likevel registrert med avbrutt fordi de ikke fullfører hele den videregående opplæringen.

2.1 Kjønn, alder og utdanningsprogram

Av alle deltakerne var 54 prosent kvinner og 46 prosent menn. De fleste av deltakerne var i aldersgruppen 30–39 år. 36 prosent av deltakerne lå i dette aldersspennet, og hele 68 prosent var mellom 25 og 39 år. Andelen innvandrere var 24 prosent¹, og blant disse deltakerne var andelen kvinner 62 prosent.

Over en tredjedel av alle voksne deltakere i 2011 tok studier i helse- og sosialfag (34 prosent). 20 prosent tok fag som fører til generell studiekompetanse, og 12 prosent gikk på bygg- og anleggsteknikk. Fag som gir yrkeskompetanse, bortsett fra helse- og sosialfag, vil vi flere ganger i dette kapitlet omtale som «annen yrkeskompetanse». Totalt gikk 46 prosent på fag som gir annen yrkeskompetanse.

2.1.1 Færre deltakere, større andel innvandrere

Kjønns- og aldersfordelingen var i 2011 forholdsvis lik som i 2009 og 2010. Det samme gjelder andelen

på de ulike utdanningsprogrammene. Antallet innvandrere har vært stabilt de siste årene, men andelen innvandrere har økt noe. I 2011 var 24 prosent av deltakerne innvandrere. I 2010 var andelen 21 prosent, og i 2009 var den 20 prosent. Dette kan forklares med at det totale antallet deltakere de siste årene har sunket (figur 1), og at andelen innvandrere dermed har økt. Fra 2010 til 2011 sank antallet deltakere med fire prosent, og siden 2009 har antallet sunket med 18 prosent. Antallet voksne personer i befolkningen med bare grunnskole har også sunket i denne perioden. Det kan bety at behovet for å ta videregående opplæring som voksen er synkende (SSB).

Nedgangen i antall deltakere har vært størst innen fag som gir annen yrkeskompetanse. Her har nedgangen vært på 23 prosent siden 2009. På helse- og sosialfag var det en nedgang på 21 prosent i tilsvarende periode. Nedgangen er minst på studieforberedende fag, med 12 prosent færre deltakere.

FAKTA

Voksnes rett til videregående opplæring

Voksne på 25 år eller mer har ifølge opplæringsloven rett til gratis videregående opplæring hvis de har fullført grunnskolen eller tilsvarende grunnopplæring, men ikke fullført videregående opplæring (opplæringsloven § 4A-3). Fylkeskommunene har ansvaret for den videregående opplæringen for voksne, men kan benytte andre tilbydere for å oppfylle de voksnes rett.

Fylkeskommunen skal også ha et tilbud til voksne uten rett til opplæring, men dette tilbudet skal ikke fortrenge ungdom eller voksne med rett (opplæringsloven § 13-3). I tillegg kan voksne søke opptak på lik linje som ungdom og følge vanlig undervisning, men vil da bli prioritert etter ungdom med opplæringsrett. Voksne uten rett som får opptak til videregående opplæring, får de samme rettighetene som voksne med rett i utgangspunktet. Dette gjelder imidlertid ikke retten til å bli realkompetansevurdert.

Datagrunnlag

Datagrunnlaget for statistikken over voksne i videregående opplæring er hentet fra SSB og VIGO, fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring. Dette er det samme datagrunnlaget som SSB benytter i sine publiseringer over voksenstatistikk i KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering). Rapporteringen i VIGO følger skoleåret. Det vi omtaler her som 2011 handler om voksne i videregående opplæring fra 1. oktober 2010 til 31. september 2011.

Den enkelte deltaker blir registrert ved søknad om opptak til videregående opplæring, og ved fullført eller avbrutt opplæring. Statistikken sier ikke noe om hvor den enkelte deltakeren befinner seg i opplæringsløpet. Analysene i dette kapitlet skiller ikke mellom voksne med og uten rett til gratis opplæring. Vi har bare med deltakere som er registrert i VIGO. Deltakere som deltar i videregående opplæring gjennom Nav og studieforbund, og som ikke blir finansiert av fylkeskommunen, blir ikke registrert i VIGO. Deltakere som starter etter 1. oktober, men avbryter opplæringen før de oppnår et resultat, blir heller ikke registrert. Antallet voksne i videregående opplæring er derfor trolig høyere enn det som kommer fram i dette kapitlet.

¹ Innvandrere inkluderer her innvandrere og norskfødte av innvandrerforeldre.

Tabell 1 Deltakere etter kjønn, alder og innvandringskategori. Antall og prosent.²

	Antall	Prosent
Kjønn		
Mann	9 118	46
Kvinne	10 743	54
Totalt	19 861	100
Alder		
Under 30 år	6 308	32
30–39 år	7 223	36
40–49 år	4 723	24
50–59 år	1 519	8
60 år+	88	0
Totalt	19 861	100
Innvandringskategori		
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (Deltakere fra EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand)	655	3
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (Deltakere fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS)	4 199	21
Den øvrige befolkningen	14 789	74
Uoppgitt	218	1
Totalt antall	19 861	100
Utdanningsprogram		
Helse- og sosialfag	6 755	34
Studiespesialisering (Kunnskapsløftet fra 2006), samt andre utdanningsprogram som gir studiekompetanse ³	3 943	20
Bygg- og anleggsteknikk	2 344	12
Teknikk og industriell produksjon	1 312	7
Elektrofag	1 296	7
Service og samferdsel	1 477	7
Mekaniske fag	489	2
Restaurant- og matfag	522	3
Andre utdanningsprogram som gir yrkeskompetanse	1 694	9
Alternativ opplæring (utenfor utdanningsprogram) (Kunnskapsløftet fra 2006)	29	0
Totalt	19 861	100

Kilde: SSB/VIGO

2.1.2 Kvinner tar helse- og sosialfag, menn tar andre yrkesfag

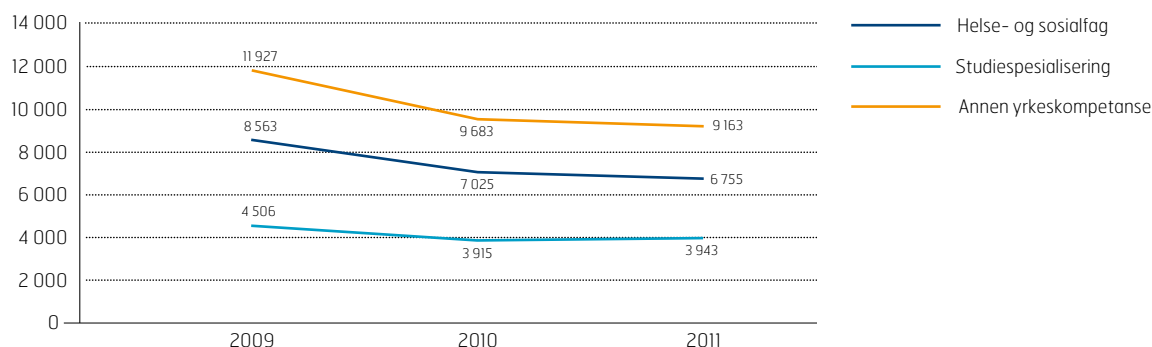
Tabell 2 viser hvem deltakerne på de ulike utdanningsprogrammene er. Totalt var 54 prosent av alle voksne i videregående opplæring kvinner. Men selv om det totalt er en jevn kjønnsfordeling, er det store variasjoner i andelen kvinner mellom de ulike utdanningsprogrammene. Innen helse- og sosialfag var hele 86 prosent kvinner, mens andelen på fag som gir annen yrkeskompetanse, var 28 prosent.

Det er på helse- og sosialfag vi finner den største andelen «eldre» deltakere. Her var bare 20 prosent under 30 år, mens 44 prosent var over 40 år. De yngste deltakerne tar fag som gir studiekompetanse. Nesten halvparten (46 prosent) var under 30 år, og 16 prosent var over 40. Bare to prosent var over 50 år. Innen annen yrkeskompetanse er cirka en tredjedel av deltakerne under 30 år, en annen tredjedel er mellom 30–39 år, og den siste tredjedelen var 40 år og eldre.

² Deltakere som er registrert på flere utdanningsprogram, blir bare telt en gang. Det er antallet personer som telles, og ikke antall studieplasser.

³ Studiespesialisering er ett av tre utdanningsprogram som gir studiekompetanse. De to andre er idrettsfag og musikk, dans og drama.

Figur 1 Antall deltakere per utdanningsprogram per år

Kilde: SSB/VIGO

Den største andelen innvandrere i videregående opplæring for voksne finner vi innen fag som gir studiekompetanse. Her var 39 prosent innvandrere. På helse- og sosialfag var andelen innvandrere 27 prosent. Likevel går 38 prosent av alle innvandrerne på helse- og sosialfag. Det skyldes at det totale antallet deltakere er høyt innen helse- og sosialfag. I alt var 87 prosent av innvandrerne fra det som

tidligere ble omtalt som ikke-vestlige land, det vil si Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS. Den største andelen ikke-vestlige innvandrere tok helse- og sosialfag (39 prosent). Innvandrere fra vestlige land (EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand) tok i størst grad annen yrkeskompetanse (47 prosent).

Tabell 2 Deltakere per utdanningsprogram, fordelt på kjønn, alder og innvandringskategori. Antall og prosent.

	Studiekompetanse	Prosent	Helse- og sosialfag	Prosent	Annen yrkeskompetanse*	Prosent
Kjønn						
Kvinne	2 421	61	5 780	86	2 542	28
Mann	1 551	39	975	14	6 592	72
Totalt	3 972	100	6 755	100	9 134	100
Alder						
Under 30 år	1 833	46	1 351	20	3 124	34
30–39 år	1 493	38	2 475	37	3 255	36
40–49 år	540	14	2 085	31	2 098	23
50–59 år	98	2	803	12	618	7
60 år+	8	0	41	1	39	0
Totalt	3 972	100	6 755	100	9 134	100
Innvandringskategori						
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	128	3	221	3	306	3
Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS	1 432	36	1 647	24	1 126	12
Den øvrige befolkningen	2 378	60	4 857	72	7 554	83
Uoppgitt	34	1	30	0	148	2
Totalt antall	3 972	100	6 755	100	9 134	100

Kilde: SSB/VIGO

* Annen yrkeskompetanse inkluderer ikke tall for alternativ opplæring (utenfor utdanningsprogram). Dette gjelder 29 deltakere.

Tabell 3 Deltakere per fylke og utdanningsprogram. Antall og prosent.

Fylke	Totalt	Andel på studiekompetanse	Andel på helse- og sosialfag	Andel på annen yrkeskompetanse	Antall deltakere av antallet voksne med kun grunnskole
Hordaland	2 223	26	30	44	3,2
Oslo	2 071	34	27	39	2,8
Akershus	1 897	31	35	34	2,5
Rogaland	1 329	6	28	66	2,1
Sør-Trøndelag	1 323	18	35	47	3,1
Nordland	1 262	20	35	45	2,6
Møre og Romsdal	1 046	8	38	54	2,4
Vestfold	957	17	41	42	2,5
Buskerud	944	25	42	33	2,0
Telemark	842	21	41	38	2,7
Nord-Trøndelag	804	15	35	50	3,7
Østfold	789	18	36	46	1,4
Hedmark	786	13	43	44	1,9
Vest-Agder	649	4	36	60	2,6
Troms	649	9	34	57	2,2
Oppland	555	14	26	59	1,5
Sogn og fjordane	543	15	38	47	3,3
Aust-Agder	500	18	39	43	2,9
Finnmark	472	25	28	46	3,1
Uoppgitt	220	18	16	66	
Totalt	19 861	20	34	46	2,5

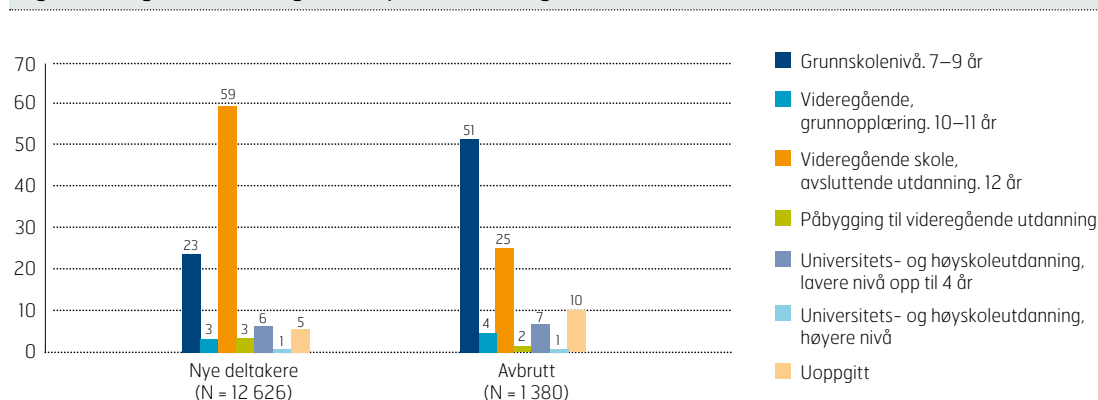
Kilde: SSB/VIGO

2.2 Deltakere etter fylke

2.2.1 Hordaland har flest deltakere

Tabell 3 viser antallet voksne deltakere i videregående opplæring fordelt på fylke og utdanningsprogram. Hordaland er det fylket med flest deltakere. Elleve prosent av alle deltakerne er bosatt her. Oslo har ti prosent av alle deltakerne alene, men hvis vi også tar med Akershus, har

hovedstadsområdet 20 prosent av alle deltakerne. Dette området er også der hvor den største andelen av befolkningen bor. Tabell 3 viser derfor andelen deltakere av antallet voksne med bare grunnskole i hvert fylke. Nord-Trøndelag har størst andel av voksne med bare grunnskole som tar videregående opplæring. Her deltar 3,7 prosent av den voksne befolkningen som kun har grunnskole.

Figur 2 Tidligere utdanning blant nye deltakere og deltakere som avbrøt. Prosent

Kilde: SSB/VIGO

De fleste fylkene har størst andel deltakere innen fag som gir annen yrkeskompetanse. Buskerud, Telemark og Akershus har derimot flest deltakere innen helse- og sosialfag. Den største andelen på studieforbereidende fag finnes i Oslo og Akershus. Her går rundt en tredjedel på fag som gir studiekompetanse. I Vest-Agder og Rogaland følger bare rundt fem prosent slike fag. De fylkene som har en liten andel på studieforbereidende fag, har en desto større andel innen annen yrkeskompetanse. For eksempel går hele 66 prosent av deltakerne fra Rogaland på fag som gir annen yrkeskompetanse.

2.3 Tidligere utdanning

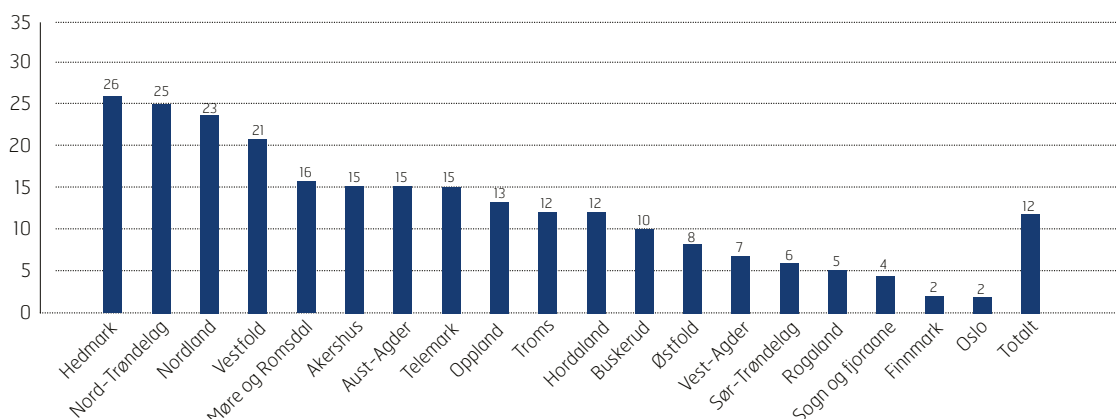
2.3.1 De fleste har tatt videregående opplæring før

I 2011 ble det registrert 12 626 nye deltakere i videregående opplæring. Av disse hadde 23 prosent bare ni-årig grunnskole fra før av. Det betyr at hele

77 prosent har begynt på og fullført noe videregående opplæring tidligere, og noen har også høyere utdanning. 59 prosent har fullført videregående opplæring tidligere. Sju prosent har en universitets-/høyskoleutdanning. At så mange av deltakerne har videregående skole eller høyere utdanning fra før av, kan tyde på at mange av deltakerne kun tar opp enkeltfag, tar en ny yrkesutdanning, eller at de som har tatt yrkesfag før skaffer seg studiekompetanse. Det er de fagene som gir studiekompetanse, som har størst andel nye deltakere.

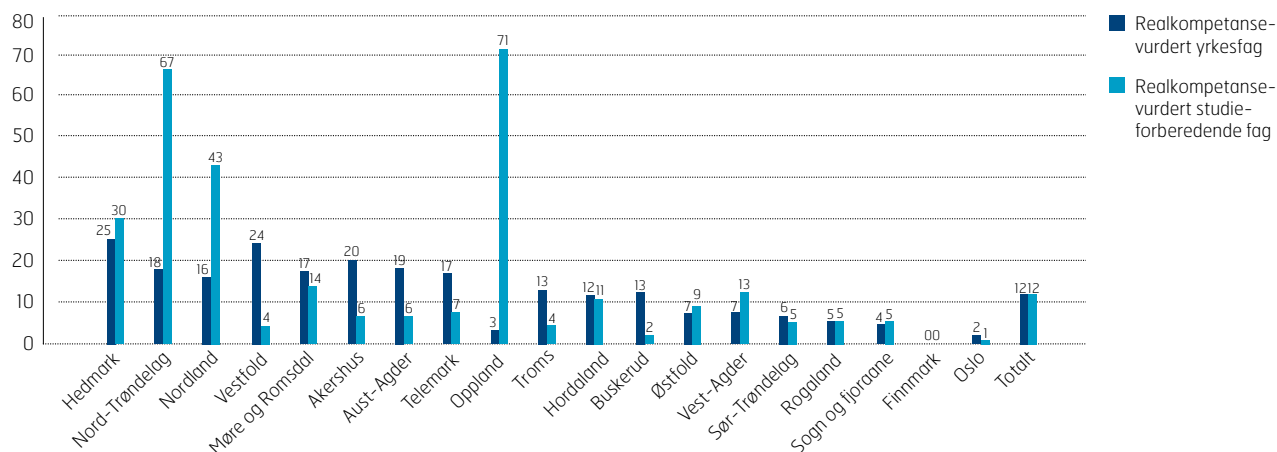
Av de som avbrøt sin videregående opplæring i 2011, hadde over halvparten bare ni-årig grunnskole. Det er altså de som tar videregående skole for første gang, som i størst grad avbryter opplæringen. Fire prosent av de som avbryter, har noe videregående opplæring fra før av, og 25 prosent hadde fullført videregående skole på et tidligere tidspunkt.

Figur 3 Andel realkompetansevurderte deltakere per fylke

Kilde: SSB

Figur 4 Andelen realkompetansevurderte per fylke og utdanningsprogram

Kilde: SSB

2.4 Realkompetanse

Den retten voksne har til gratis videregående opplæring, gjelder også retten til å bli realkompetansevurdert. Hensikten med realkompetansevurdering er å få vurdert den erfaringen og kompetansen en har, for å kunne avkorte deler av opplæringen. Totalt ble 2 369 deltakere (12 prosent) realkompetansevurdert i 2011. Dette er en liten nedgang fra 2010, da 14 prosent av deltakerne ble realkompetansevurdert. Figur 3 viser andelen deltakere i hvert fylke som er realkompetansevurdert. Hedmark er det fylket hvor størst andel deltakere ble realkompetansevurdert (26 prosent). Andelen var lavest i Oslo og Finnmark (2 prosent).

Det kan imidlertid være store forskjeller innad i hvert fylke på hvor mange som blir realkompetansevurdert til de ulike utdanningsprogrammene. Samlet var det ingen forskjell mellom utdanningsprogrammene, men figur 4 viser forskjellene innad i hvert fylke. I Oppland, hvor differansen var størst, har tre prosent av deltakerne på yrkesfag blitt realkompetansevurdert, mens 71 prosent av deltakerne på studieforbereende fag (56 av 79 deltakere) ble realkompetansevurdert. I Nord-Trøndelag ble 18 prosent på yrkesfag realkompetansevurdert, og 67 prosent på studieforbereende fag.

2.5 Deltakernes resultater

I 2011 var det 9 882 deltakere som fikk vitnemål eller fag-/svennebrev etter å ha bestått sin avsluttende prøve. Dette utgjør 50 prosent av alle deltakerne. Deltakere som fullfører enkeltkurs eller kurskombinasjoner som ikke fører til vitnemål eller fag-/svennebrev, er ikke regnet med i disse tallene.

Av alle som fullførte sin videregående opplæring, var andelen menn og kvinner like stor. Men i og med at det er flere kvinner enn menn i videregående opplæring totalt, besto en lavere andel av kvinnene den avsluttende prøven. Av alle kvinnene besto 46 prosent. Av alle mennene besto 54 prosent.

2.5.1 Eldre deltakere består oftere

Andelen bestått stiger med økt alder. Det er deltakerne i aldersgruppen under 30 år som i minst grad besto den avsluttende prøven (41 prosent bestått). Av deltakerne mellom 30–39 år besto 48 prosent, og i aldersgruppen 40–49 år besto 59 prosent. Av deltakere over 50 år besto hele 66 prosent.

Voksne innvandrere utgjorde 24 prosent av alle deltakerne i videregående opplæring, men utgjør bare 15 prosent av de som fullfører og består. Av alle innvandrerne i videregående opplæring fullførte og besto 31 prosent i 2011. I den øvrige befolkningen var andelen bestått 56 prosent. Skiller vi mellom innvandrere fra vestlige og ikke-vestlige land, fullfører og består innvandrerne fra vestlige land i størst grad. 49 prosent av de vestlige innvandrerne besto i 2011 og 28 prosent av de ikke-vestlige. De ikke-vestlige innvandrerne avbryter også i større grad sin videregående opplæring.

Deltakere under 30 år avbryter i noe større grad opplæringen sin enn andre. I aldersgruppen under 30 år avbrøt ni prosent. Sju prosent avbrøt i aldersgruppen 30–39 år, og i de andre aldersgruppene avbrøt seks prosent. Kvinner avbryter videregående opplæring i noe større grad enn mennene. Åtte prosent av de kvinnelige deltakerne avbrøt, mot fem prosent av mennene.

Andelen deltakere som består eller avbryter, varierer mellom de ulike utdanningsprogrammene. Flest deltakere fullfører og består fag som gir annen yrkeskompetanse (61 prosent). Færrest deltakere består innen fag som gir studiekompetanse. Her består bare 23 prosent av deltakerne. Dessuten avbryter flest opplæringen innen studieforbereende fag. 19 prosent ble registrert med avbrutt i 2011, over dobbelt så mange som innen andre utdanningsprogram. Innen helse- og sosialfag avbrøt seks prosent, og bare to prosent innen fag som gir annen yrkeskompetanse. Innenfor fagene som gir annen yrkeskompetanse, finner man den største andelen som avbryter innen mat- og restaurantfag (12 prosent). Mekaniske fag har den største andelen bestått. Her besto hele 92 prosent av deltakerne.

Tabell 4 Deltakere bestått og avbrutt, etter kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram

	Bestått	Prosent	Avbrutt	Prosent
Kjønn				
Mann	4 913	50	498	36
Kvinne	4 969	50	882	64
Totalt	9 882	100	1 380	100
Alder				
Under 30 år	2 580	26	540	39
30–39 år	3 466	35	480	35
40–49 år	2 781	28	271	20
50–59 år	1 001	10	84	6
60 år+	54	1	5	0
Totalt	9 882	100	1 380	100
Innvandringskategori				
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (Deltakere fra EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand)	319	3	47	3
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (Deltakere fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS)	1 174	12	422	31
Den øvrige befolkningen	8 278	84	894	65
Uoppgitt	114	1	17	1
Totalt antall	9 882	100	1 380	100
Utdanningsprogram				
Helse- og sosialfag	3 370	34	394	29
Studiespesialisering (Kunnskapsløftet fra 2006), samt andre utdanningsprogram som gir studiekompetanse	902	9	757	55
Bygg- og anleggsteknikk	1 579	16	43	3
Teknikk og industriell produksjon	852	9	22	2
Elektrofag	639	6	18	1
Service og samferdsel	943	10	54	4
Mekaniske fag	451	5	25	2
Restaurant- og matfag	269	3	63	5
Andre utdanningsprogram som gir yrkeskompetanse	877	9	4	0
Alternativ opplæring (utenfor utdanningsprogram) (Kunnskapsløftet fra 2006)	–	–	–	–
Totalt	9 882	100	1 380	100

Kilde: SSB/VIGO

Voksne i fagskoleutdanning

1.1 Fagskoler og fagskoleutdanning

Fagskoleutdanninger er yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningene har et omfang på mellom et halvt og to studieår og gir kompetanse for arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

Fagskoleutdanning skiller seg fra høyere utdanning ved at opptak ikke krever studiekompetanse. Det er heller ikke krav om at undervisningen i fagskolene skal være forskningsbasert, slik det er for høyere utdanning. En fagskoleutdanning skal i større grad enn universitets- og høgskolestudier være direkte koblet til arbeidslivets behov (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 7).

1.2 Fagskolenes utdanningstilbud

1.2.1 146 studiesteder ga 954 studietilbud

Det er 121 godkjente fagskoler i Norge. Noen av

fagskolene gir det samme utdanningstilbudet ved ulike studiesteder. Enkelte fagskoler teller derfor som flere studiesteder i tabell 1.

På landsbasis var det til sammen 146 ulike studiesteder som tilbød utdanning på fagskolenivå høsten 2011. 79 prosent av studiestedene hadde kun stedsbasert undervisning, det vil si utdanning der deltakerne må følge undervisning på studiestedet. Ti prosent hadde kun fjernundervisning eller nettstudier, og ti prosent tilbød både stedsbasert og fjernundervisning. For de øvrige studiestedene (fem stykker) mangler informasjon om studieform.

Studiestedene med stedsbasert undervisning tilbød høsten 2011 fra ett til 52 ulike studietilbud, med et gjennomsnitt¹ på i underkant av åtte studietilbud. Fjernundervisningsinstitusjonene tilbød fra ett til 15 studietilbud, og hadde et gjennomsnitt² på i underkant av fem studietilbud.

Tabell 1 viser studiestedene og studietilbudene fordelt på fylker, basert på studiestedets postnummer.

¹ Gjennomsnittet er beregnet ut fra alle studiestedene som tilbød stedsbasert undervisning, inkludert det stedsbaserte studietilbudet ved studiestedene med begge studieformer.

² Gjennomsnittet er beregnet ut fra alle studiestedene som tilbød fjernundervisning og nettstudier, inkludert fjernundervisningstilbudet ved studiestedene med begge studieformer.

FAKTA

Fagskoleloven (2003) regulerer fagskolene. Loven har som formål å sikre fagskoleutdanninger av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenningsordning. Loven skal bidra til at studenter ved fagskoleutdanninger får tilfredsstillende vilkår (fagskoleloven, 2003, § 1).

Fylkeskommunen skal sørge for at det finnes tilbud om godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder (fagskoleloven, 2003, § 1a). Kunnskapsdepartementet har sektoransvar for fagskolene. Dette ansvaret er i stor grad delegert til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), som har ansvar for å godkjenne og føre tilsyn med fagskoler og fagskoleutdanninger. NOKUT-godkjenning er en forutsetning for at studentene skal få utdanningsstøtte fra Statens lånekasse for utdanning (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 7). Betegnelsene «fagskoleutdanning» og «fagskole» er beskyttet, og kan bare benyttes for utdanninger og tilbydere som har godkjenning (fagskoleloven, § 10).

Fra 2011 må fagskolene rapportere til Database for statistikk om høgre utdanning – fagskolestatistikk (DBH-F) 15. mars og 15. oktober hvert år. Telletidspunktene er 1. mars og 1. oktober. Dette kapittelet baserer seg på rapporteringen fra høsten 2011. Dataene er hentet fra DBH-F, som er offentlig tilgjengelig på <http://dbh.nsd.uib.no/fagskole>. I tillegg har DBH-F gitt Vox deltakerstatistikk brutt ned på aldersgrupper.

Tabell 1 Antall studiesteder og studietilbud fordelt på fylker og studieform. Høsten 2011.

Fylke	Studiesteder					Studietilbud			
	Totalt	Kun fjern- undervisning	Både fjern og stedsbasert undervisning	Kun stedsbasert undervisning	Ukjent studieform	Totalt	Fjernunder- visning og nettstudier	Stedsbasert under- visning	Ukjent studieform
Hele landet	146	14	14	115	5	954	135	767	52
Akershus	8	1	2	4	1	31	11	16	4
Aust-Agder	2			2		8		8	
Buskerud	6			6		58		58	
Finnmark	1			1		1		1	
Hedmark	6			5	1	17		15	2
Hordaland	16		3	12	1	106	10	95	1
Møre og Romsdal	2			2		20		20	
Nordland	7	1		6		12	1	11	
Nord- Trøndelag	5	2	1	2		27	11	16	
Oppland	3			2	1	38		5	33
Oslo	30	3		27		178	30	148	
Rogaland	11		2	9		107	16	91	
Sogn og Fjordane	3			3		21		21	
Sør- Trøndelag	14	1	2	11		102	8	92	2
Telemark	2			1	1	15		5	10
Troms	7	4		3		37	13	24	
Vest-Agder	6		2	6		63	24	39	
Vestfold	9	2	2	5		50	6	44	
Østfold	8			8		63		63	

Kilde: NSD/DBH-F

Til sammen ga fagskolene 954 studietilbud høsten 2011. 80 prosent av disse var stedsbaserte, og 14 prosent var fjernundervisning og nettstudier. Det er ikke rapportert studieform til de øvrige studietilbudene (52 stykker). 46 prosent av tilbudene var organisert som deltidsstudier.

1.2.2 Flest utdanningstilbud i Oslo

I Oslo var det 27 studiesteder med i alt 148 studietilbud høsten 2011. Det vil si at 19 prosent av alle de stedsbaserte fagskoletilbudene og 16 prosent av alle fagskoletilbudene uansett studieform, fantes i hovedstaden. Oslo var dermed det fylket med flest stedsbaserte utdanningstilbud.

Også i Hordaland, Rogaland og Sør-Trøndelag var det et bredt utvalg av stedsbaserte fagskoletilbud, med henholdsvis 15, 11 og 13 studiesteder. Disse fylkene tilbød henholdsvis 95, 91 og 92 utdannings-tilbud på fagskolenivå.

I motsatt ende av skalaen finner vi Finnmark, med bare ett stedsbasert studiested og ett studietilbud. Aust-Agder hadde også et begrenset studietilbud, med to studiesteder og til sammen åtte studietilbud.

I tillegg til de stedsbaserte studiene fantes det på landsbasis 28 studiesteder som til sammen hadde 135 studietilbud organisert som fjernundervisning eller nettstudier. 14 prosent av alle landets fagskoletilbud var dermed tilgjengelige for hele befolkningen.

1.3 Deltakerne i fagskoleutdanningen

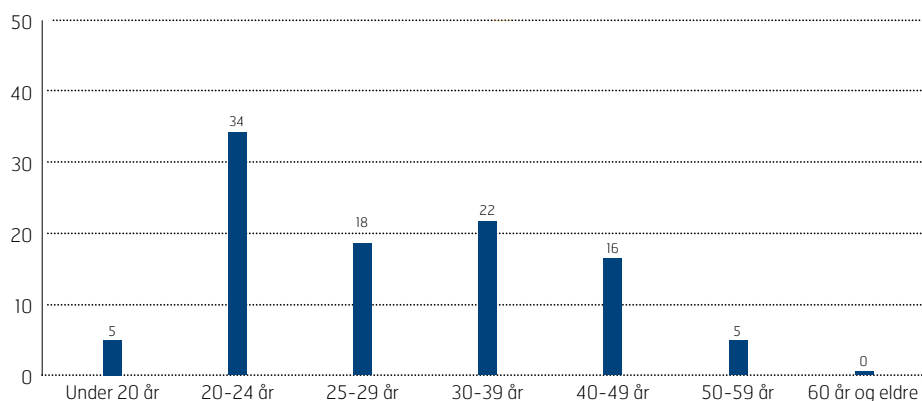
1.3.1 Seks av ti deltakere var 25 år eller eldre

Høsten 2011 var det 14 823 deltakere i fagskoleutdanningene i Norge. 8 942 av dem, eller i overkant av 60 prosent, var 25 år eller eldre. Det viser at mange velger å gjennomføre fagskoleutdanning etter et avbrudd i utdanningsløpet, og at mange deltakere trolig har skaffet seg praksis i arbeidslivet før de begynte på utdanningen.

Fem prosent av deltakerne var under 20 år. Mange deltakere i denne gruppen kan ha begynt på fagskoleutdanningen rett etter videregående opplæring. En stor andel av deltakerne, 34 prosent, er unge voksne mellom 20 og 25 år. Antakelig har også noen i denne aldersgruppen begynt på fagskoleutdanningen rett etter videregående opplæring. 40 prosent er mellom 25 og 39 år, mens drøyt 20 prosent er over 40 år. Det store flertallet av fagskoledeltakerne har dermed hatt et avbrekk fra utdanningsløpet når de begynner på utdanningen.

Dette samsvarer med funn fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) sin undersøkelse av fagskolekandidater. Undersøkelsen viste at de fleste kandidatene hadde arbeidserfaring fra før, og at de som hovedregel hadde vært i arbeid rett før de begynte på utdanningen (Caspersen, Støren & Waagene, 2012).

Figur 1 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på alder. Høsten 2011. Prosent. N=14 823

Tabell 2 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på statsborgerskap. Høsten 2011. N=14 823

Statsborgerskap	Antall deltakere	Andel av deltakere
Norge	14 485	97,7
Nordiske land*	74	0,5
Vestlige land**	25	0,2
Ikke-vestlige land***	226	1,5
Uoppgitt	13	0,1
Totalt	14 823	100

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

* Sverige, Danmark, Grønland, Finland og Island

** Vestlige land omfatter Vest-Europa (unntatt nordiske land), Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

*** Ikke-vestlige land omfatter de øvrige landene.

1.3.2 98 prosent av deltakerne er norske statsborgere

Det er ikke registrert morsmål eller innvandrerbakgrunn i fagskolestatistikken, men det finnes informasjon om statsborgerskap hos deltakerne. Tabell 2 viser at nesten 98 prosent av deltakerne er norske statsborgere.

Høsten 2011 var det 338 deltakere (2,3 prosent) som var utenlandske statsborgere i fagskoleutdanning i Norge. Til sammenlikning viser tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) at 8,2 prosent av Norges befolkningen var utenlandske statsborgere 1.1.2012 (SSB, 2012).

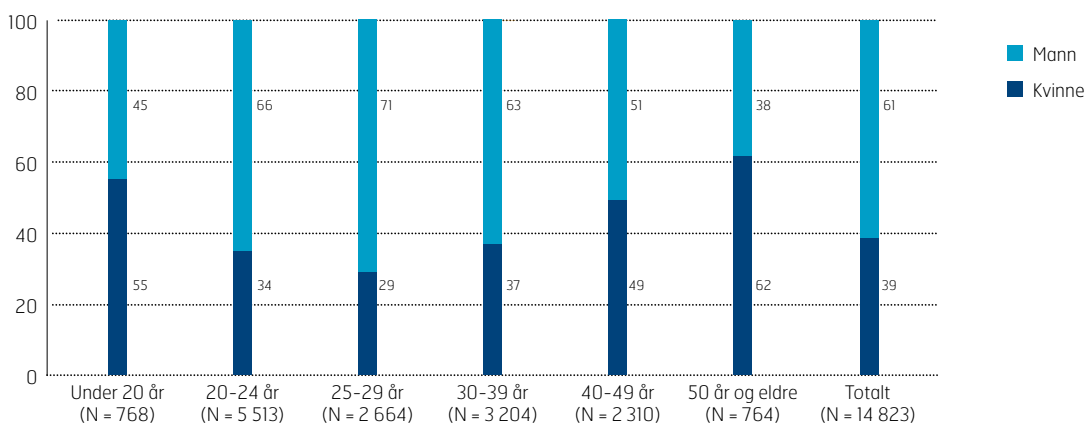
De fleste av de utenlandske deltakerne var ikke-vestlige innvandrere (1,5 prosent) fra 55 land. Det var høyest andel utenlandske statsborgere i aldersgruppene 25–29 og 30–39 år. I disse gruppene var henholdsvis 3,3 og 3,2 prosent av deltakerne uten-

landske statsborgere. Lavest er andelen i aldersgruppen 40–49 år (1,1 prosent).

Det er med andre ord relativt få innvandrere (med utenlandsk statsborgerskap) i fagskoleopplæring. Andelen med innvandrerbakgrunn, for eksempel innvandrere som har fått norsk statsborgerskap eller norskfødte med innvandrereforeldre, er imidlertid ukjent.

1.3.3 Seks av ti deltakere er menn

Figur 2 viser kjønnsfordelingen i de ulike aldersgruppene blant deltakerne i fagskoleutdanningen. Høsten 2011 var 9 088 deltakere (det vil si 61 prosent) menn. Det var særlig stor overvekt av mannlige deltakere i aldersgruppene 20–24 år, 25–29 år og 30–39 år. Bare i den yngste og eldste aldersgruppen er det størst andel kvinnelige deltakere. 55 prosent av deltakerne under 20 år, og 62 prosent av deltakerne over 50 år er kvinner.

Figur 2 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på kjønn og alder. Høsten 2011. Prosent. N=14 823

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

Tabell 3 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på ulike fagfelt. Høsten 2011. N=14 823

Fagfelt	Antall deltakere	Andel av deltakere
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	6 186	42
Humanistiske og estetiske fag	2 391	16
Helse-, sosial- og idrettsfag	2 021	14
Økonomiske og administrative fag	1 845	12
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 002	7
Samfunnsfag og juridiske fag	515	3
Primærnæringsfag	78	1
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	36	0
Annet / uoppgitt fagfelt	749	6
Totalt	14 823	100

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

Kjønn- og aldersfordelingen henger sammen med fagfelt. NIFU fant i sin undersøkelse at fagskoleutdanningen er svært kjønnsdelt med hensyn til valg av fag. De fant at menn er overrepresentert på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (94 prosent) og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (96 prosent). Kvinner er overrepresentert på helse- og sosialfag (93 prosent), økonomiske og administrative fag (80 prosent) og humanistiske og estetiske fag (72 prosent). Helse- og sosialfag hadde den høyeste andelen deltakere over 40 år (Caspersen, Støren & Waagene, 2012). Dette kan forklare den høye kvinneandelen i de to høyeste alderskategoriene i figuren over.

1.4 Eierskap og fagfelt

1.4.1 Overvekt av deltakere på private fagskoler

56 prosent av deltakerne går på privateid fagskole. Andelen som går på privat fagskole, er høyest i den yngste aldersgruppen (87 prosent). Også i den eldste aldersgruppen (50+) er det en høy andel (63 prosent) som går på private fagskoler. I aldersgruppene mellom 20 og 49 år varierer andelen fra 52 til 56 prosent.

I følge Kunnskapsdepartementet (2011) er 62 prosent av fagskolene private og 38 prosent offentlige. Når vi sammenlikner med deltakertallene i avsnittet over, ser vi at de offentlige skolene i gjennomsnitt har flere deltakere. Det henger sammen med at de offentlige fagskolene oftere tilbyr utdanninger innenfor flere fagfelt enn private skoler. Mens de offentlige i snitt tilbyr utdanninger innenfor 1,7 fagfelt, tilbyr privateide skoler i snitt utdanninger

innenfor 1,3 fagfelt (Kunnskapsdepartementet 2011, s.11).

1.4.2 Flest deltakere på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag

42 prosent deltar på emner i naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. 16 prosent deltar i humanistiske og estetiske fag, 14 prosent i helse-, sosial- og idrettsfag, og tolv prosent i økonomiske og administrative fag.

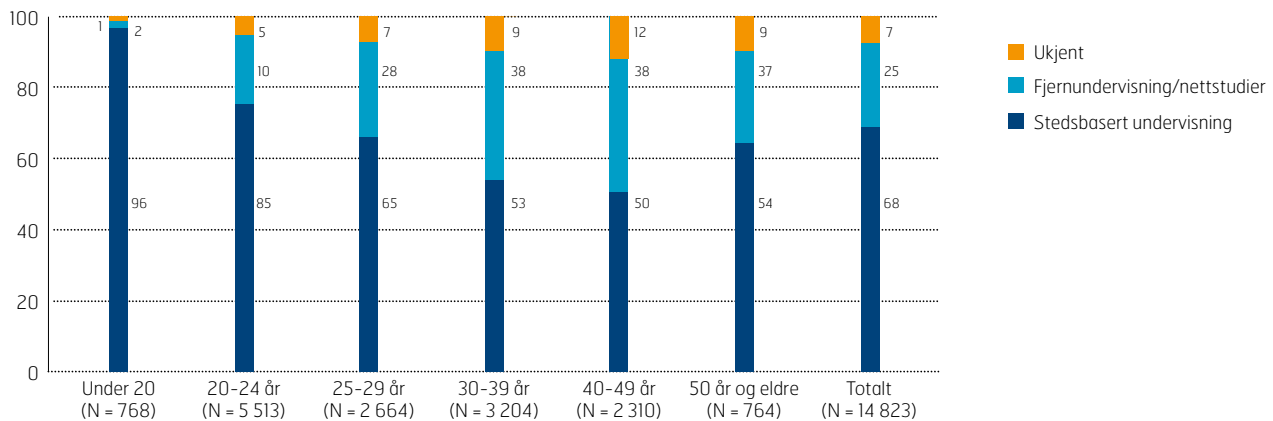
Valg av fagfelt er i stor grad aldersdelt. Mer enn 80 prosent av deltakerne på fagfeltene naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag er i mellom 20 og 39 år. Disse fagfeltene har en overvekt av menn.

80 prosent av deltakerne på fagfeltet helse- og sosial- og idrettsfag er 30 år eller eldre, mens henholdsvis 87 prosent og 70 prosent av deltakerne på samfunnsfag og juridiske fag og humanistiske og estetiske fag er under 25 år. Disse fagfeltene har, som tidligere omtalt, en overvekt av kvinner.

1.5 Studieform og -sted

1.5.1 To av tre deltakere får stedsbasert undervisning.

68 prosent av fagskoleelevne deltar på stedsbaserte studier. Andelen er størst i den yngste aldersgruppen (96 prosent), og synker med økende alder til rundt halvparten av deltakerne i aldersgruppene over 30 år.

Figur 3 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på studieform. Høsten 2011. Prosent. N=14 823

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

25 prosent tar studiene som nettstudier eller ved fjernundervisning. Andelen varierer fra to prosent i den yngste aldersgruppen, til i underkant av 40 prosent i de eldste aldersgruppene.

1.5.2 Flest deltok på fagskoleopplæring i Oslo

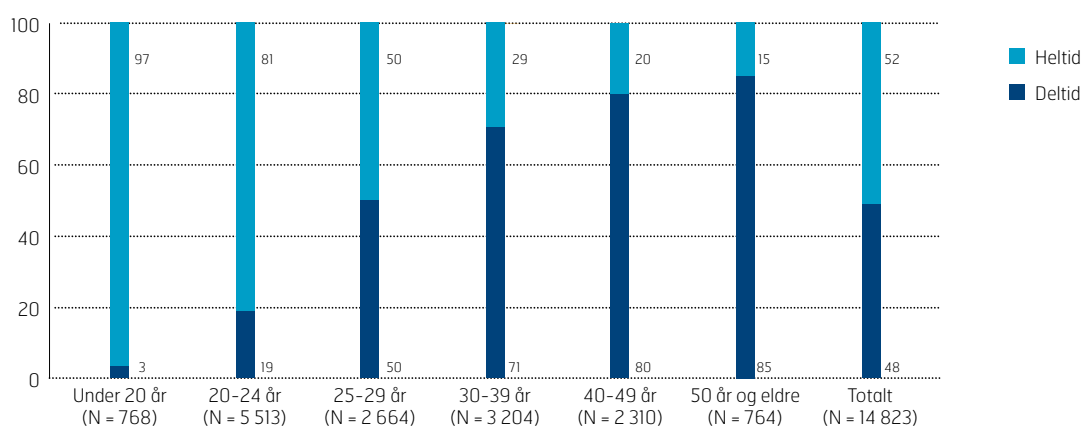
Tabell 4 viser deltakerne i fagskoleutdanning. Deltakerne på de stedsbaserte studiene er fordelt på fylker etter studiestedets postnummer.

Tabell 4 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på studieform og fylke. Høsten 2011. N=14 823.

Studieform	Fylke	Antall deltakere	Andel av deltakere
Stedsbaserte studier	Hele landet	10 065	68
	Oslo	3 225	22
	Hordaland*	1 274	9
	Rogaland	1 100	7
	Sør-Trøndelag	783	5
	Møre og Romsdal	550	4
	Buskerud	510	3
	Vestfold	487	3
	Vest-Agder	445	3
	Østfold	438	3
	Akershus	338	2
	Nordland	258	2
	Sogn og Fjordane	171	1
	Nord-Trøndelag	112	1
	Hedmark	110	1
	Aust-Agder	104	1
	Troms	64	0
Telemark*	35	0	
Finnmark	31	0	
Oppland*	30	0	
Fjernundervisning og nettstudier		3 671	25
Ukjent studieform		1 087	7
Totalt		14 823	100

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

* Det mangler informasjon om studieform for mange deltakere i Oppland (848), Telemark (218) og Hordaland (21)

Figur 4 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på heltids- og deltidsstudier. Høsten 2011. Prosent. N=14 823

Kilde: NSD/DBH-F (2012a)

Når det gjelder de stedsbaserte studiene, var det flest deltakere i Oslo. 3 225 deltakere (22 prosent) tok utdanningen sin i hovedstaden. Deretter følger Hordaland med ni prosent, og Rogaland med sju prosent av landets deltakere.

Det var færrest deltakere i Finnmark og Troms med henholdsvis 31 og 64 deltakere. Tallene fra Oppland og Telemark ser også lave ut, men er som tidligere nevnt usikre, siden det mangler studieform for mange av studietilbudene fra disse fylkene.

1.5.3 En stor overvekt av deltakerne over 25 år studerer på deltid

52 prosent av alle deltakerne tar fagskolestudiene på heltid. Andelen avhenger av alder. Med økende alder er det en stadig større andel på deltidsstudier. Mens det kun er tre prosent av deltakerne i aldersgruppen under 20 år som studerer deltid, er andelen 85 prosent i aldersgruppen 50 år eller eldre.

Voksne i høyere utdanning

De fleste som tar høyere utdanning, gjør dette relativt raskt etter videregående opplæring. Men det er også mange voksne som tar høyere utdanning etter et avbrudd i utdanningsløpet. Tilgangen til å ta høyere utdanning er ikke knyttet til noen rettigheter, og voksne i høyere utdanning er en gruppe som får lite oppmerksomhet. I Vox-speilet ønsker vi derfor å trekke fram denne ellers lite synlige gruppen i utdanningssystemet.

I tillegg til de som tar ordinære studier, er det også mange som oppgraderer og øker kompetansen sin gjennom etter- og videreutdanning. Både universiteter og høyskoler, så vel som videregående skoler, studieforbund og fagskoler tilbyr etter- og videreutdanning innen mange forskjellige fagområder. Slik utdanning kan også rette seg mot, og gjennomføres i, virksomheter.

I dette kapitlet presenterer vi statistikk over voksne som tar høyere utdanning ved høyskoler og universiteter (se faktaboks). Deltakere i fagskoleutdanning, som er en ikke-akademisk høyere utdanning, omtaler vi i kapittel 3.

Tallene på voksnes deltakelse i høyere utdanning er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Database for statistikk om høgere utdanning (DBH).¹

¹ Statistikkgrunnet er noe ulikt hos SSB og DBH. Mens alle læresteder er representert i SSBs statistikk, er det ikke alle som rapporterer til DBH (se vedlegg 1 for oversikt over disse lærestedene). I tillegg har de noe ulike rutiner for dublett kontroll. Dette innebærer at tall fra SSB og DBH ikke er direkte sammenliknbare.

FAKTA
Voksne i høyere utdanning

Det finnes ikke noen entydig definisjon på kategorien «voksne» i høyere utdanning. Vi har valgt å definere dette som personer som tilhører en av følgende tre grupper:

- er 30 år eller eldre og studerer ved norske universiteter og høyskoler
- er studenter i videreutdanning eller etterutdanning (uavhengig av alder)
- har blitt tatt opp til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse, heretter omtalt som *realkompetansesøkere*

Gruppene er valgt ut for å skille voksne deltakere fra ordinære studenter. De aller fleste i høyere utdanning som er 30 år eller eldre, er i et høyere utdanningsløp som ikke følger direkte etter videregående opplæring. Det samme er tilfellet for realkompetansesøkere, og vanligvis også for de som tar etter- og videreutdanning.

Realkompetansesøkere

Siden 2001 har det vært mulig for voksne som mangler generell studiekompetanse, å søke opptak til høyere utdanning på grunnlag av dokumentert realkompetanse. Søkeren må fylle 25 år eller mer i søknadsåret. Det enkelte studiestedet vurderer søkerens realkompetanse mot det ønskede studiet.

Datamaterialet vårt er de som har søkt opptak til høyere utdanning (statlige og vitenskapelige høyskoler, universitetene og en del private høyskoler) på bakgrunn av dokumentert realkompetanse. Disse har søkt enten gjennom Samordna opptak (nasjonal opptaksmodell, NOM-opptak), eller de har søkt lokalt opptak direkte til studiestedet ved ledige studieplasser.

Når vi ser på realkompetansesøkerne, vil vi se nærmere på alle som har søkt, og ikke bare de som faktisk har begynt å studere.

4.1 Deltakelse i høyere utdanning

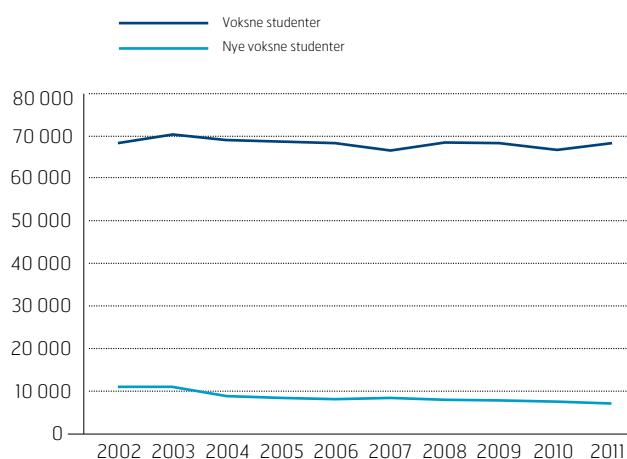
4.1.1 Færre nye voksne studenter

På begynnelsen av 2000-tallet var det en kraftig økning i antall voksne studenter, men siden 2002 har tallet ligget forholdsvis stabilt mellom 65 000 og 70 000 voksne hvert år (se figur 1). I 2011 var det 68 229 voksne studenter ved universiteter og høyskoler her til lands. 7 564 av disse var nye studenter av året. Antall nye voksne studenter har gått sakte, men sikkert nedover fra år til år, også mens antallet nye studenter totalt sett har gått opp. Mens det totale antall nye studenter økte med fire prosent fra 2009 til 2011, sank antall nye voksne studenter med åtte prosent i samme periode.

4.1.2 Flest kvinner tar høyere utdanning

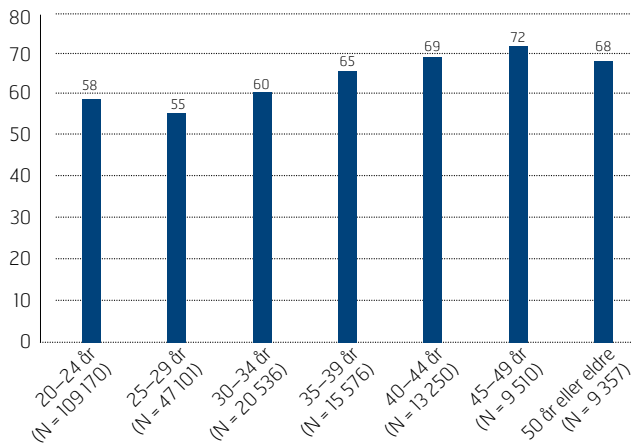
Det er flere kvinner enn menn som tar høyere utdanning, en tendens som er sterkere blant de voksne studentene enn blant de yngre. Kvinneandelen er 66 prosent blant studenter på 30 år

Figur 1 Antall voksne og antall nye voksne i høyere utdanning fra 2002 til 2011*

Kilde: SSB

* Merk at studentene som er representert ved den øverste linjen i figur 1, er 30 år eller eldre på det gitte måletidspunktet, hvilket vil si at de kan ha vært under 30 år ved studiestart. Studentene representert ved den nederste linjen, er alle minst 30 år ved studiestart. Disse to gruppene er dermed ikke direkte sammenlignbare.

Figur 2 Kvinneandel i høyere utdanning etter alder, 2011

Kilde: SSB

eller mer. Dette er åtte prosentpoeng høyere enn for studentmassen under 30 år. Som figur 2 viser, er kvinneandelen lavest blant studentene mellom 25 og 29 år. Deretter øker andelen kvinner med alderen fram til de er 50 år. Etter dette synker andelen noe igjen.

4.1.3 Universitetene har flest voksne studenter

Tabell 1 viser fordelingen av voksne studenter etter alder og institusjonstype. 48 prosent av de voksne studentene tok sin utdanning ved universiteter og vitenskapelige høyskoler i 2011. 44 prosent studerte ved statlige høyskoler. Åtte prosent av de voksne studerte ved andre høyskoler. De statlige høyskolene har tilsynelatende opplevd en nedgang i antall voksne studenter på ti prosent fra 2010 til 2011. Dette skyldes imidlertid at Høgskolen i Bodø endret status til Universitetet i Nordland fra 1. januar 2011. Halvparten av Høgskolen i Bodø drøyt 5 700 studenter i 2010 var 30 år eller mer, et antall som stemmer godt overens med nedgangen i antall studenter ved statlige høyskoler.

Blant de voksne studentene var 53 prosent i alderen 30–39 år, mens 33 prosent var 40–49 år, og 14 prosent var 50 år eller eldre. Statlige høyskoler har den største andelen voksne av studentmassen.

Flest voksne studenter finner vi på fagområdet helse-, sosial- og idrettsfag (tabell 2). Omtrent

Tabell 1 Voksne studenter fordelt på alder og institusjonstype, 2011*

	30–39 år	40–49 år	50 år+	Antall	Prosent	Andel voksne av studentmassen
Statlige høyskoler	15 588	10 667	4 048	30 303	44	35
Universiteter og vitenskapelige høyskoler	17 889	10 285	4 559	32 733	48	25
Andre høyskoler	2 635	1 808	750	5 193	8	30
I alt	36 112	22 760	9 357	68 229	100	29

Kilde: SSB

*Tabell VI i vedlegget viser en oversikt over samtlige læresteder kategorisert etter institusjonstype.

Tabell 2 Voksne studenter fordelt på fagområder, 2011

Fagområde	Voksne studenter (30 år +)	Prosentvis fordeling av de voksne	Studenter totalt	Prosentandel voksne av alle studenter	Prosentandel kvinner blant de voksne
Helse-, sosial- og idrettsfag	17 299	25	50 240	34	81
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	13 344	20	33 787	39	77
Økonomiske og administrative fag	14 722	22	44 230	33	60
Humanistiske og estetiske fag	8 032	12	27 456	29	66
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	6 685	10	39 403	17	32
Samfunnsfag og juridiske fag	5 858	9	31 296	19	59
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 062	2	4 765	22	35
Primærnæringsfag	336	0	1 232	27	30
Allmenne fag	251	0	1 851	14	28
Annet/uoppgitt fagfelt	642	1	1 580	41	64
Totalt	68 231	100	235 840	29	66

Kilde: SSB

Tabell 3 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning og andel kvalifiserte blant disse, 2011*

År	Helse- og sosialfag	Totalt	Samordna opptak	Lokalt opptak
2011	Antall søkere	6 717	3 800	2 917
	Kvalifiserte søkere	3 116 (46 %)	1 443 (38 %)	1 673 (57 %)
2010	Antall søkere	6 146	3 493	2 653
	Kvalifiserte søkere	2 957 (48 %)	1 302 (37 %)	1 655 (62 %)
2009	Antall søkere	6 653	3 897	2 756
	Kvalifiserte søkere	3 137 (47 %)	1 384 (36 %)	1 753 (64 %)
2008	Antall søkere	5 841	3 419	2 422
	Kvalifiserte søkere	2 988 (51 %)	1 288 (38 %)	1 700 (70 %)
2007	Antall søkere	4 688	3 337	1 351
	Kvalifiserte søkere	2 203 (47 %)	1 247 (37 %)	956 (71 %)

Kilde: DBH

*Alle tallene i dette kapittelet viser primærsøkere, det vil si at studiet som er søkerens første prioritet, er lagt til grunn. Utdanningsinstitusjonene kan vurdere søkere som ukvalifiserte til sitt høyest prioriterte studium, men kvalifiserte til et studium som de har prioritert lavere. Det er bare resultater for første prioritet som framgår her.

17 300, 25 prosent av de voksne studentene, tar en utdanning innen dette fagområdet. Til sammenlikning befinner 21 prosent av hele studentmassen seg innen dette fagområdet, så her er de voksne overrepresentert. Dette gjelder i enda større grad lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, der 20 prosent av de voksne og 14 prosent av alle studenter befinner seg.

4.2 Realkompetanse

4.2.1 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning øker igjen

Etter en nedgang i antall personer som søkte opptak på bakgrunn av realkompetanse fra 2009 til 2010, ser vi igjen en oppgang i 2011. Dette året var det 6 717 realkompetansesøkere. 57 prosent av søkerne har søkt gjennom Samordna opptak, resten har søkt opptak lokalt, direkte til studiestedet.

Som tabell 3 viser, er det store forskjeller i andelen kvalifiserte søkere for disse to opptakstypene.

Andelen kvalifiserte var 38 prosent for Samordna opptak i 2011, mens tilsvarende tall for de lokale opptakene var 57 prosent.

I tabell 4 ser vi hvor stor andel av de som søkte opptak på grunnlag av realkompetanse, som fikk et tilbud, og hvor stor andel av de som fikk et tilbud, som faktisk startet på studiet. Av alle realkompetansesøkerne i Samordna opptak var det 29 prosent som fikk et tilbud om studieplass. Av de som fikk tilbud om studieplass, var det 78 prosent som møtte til studiestart. Av realkompetansesøkerne i det lokale opptaket var det 52 prosent som fikk et tilbud, og 65 prosent av disse igjen som møtte til studiestart.

Ikke overraskende er det hovedsakelig de kvalifiserte søkerne som fikk tilbud om studieplass. 76 prosent av de kvalifiserte søkerne i Samordna opptak og 88 prosent av de kvalifiserte i lokalt opptak fikk tilbud om studieplass. Men noen ikke-kvalifiserte søkere har også fått tilbud om studieplass i 2011, nesten alle i det lokale opptaket.

Tabell 4 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning, andel som fikk tilbud om undervisning, og andel som møtte til undervisning, fordelt på opptakstype og kvalifisering, 2011

		Søknader totalt	Antall søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel av de som fikk et tilbud, som møtte til undervisning
Samordna opptak	Totalt	3 800	1 105	29	78
	Kvalifiserte søkere	1 443	1 103	76	78
	Ikke-kvalifiserte søkere	2 357	2	0	100
Lokalt opptak	Totalt	2 917	1 523	52	65
	Kvalifiserte søkere	1 673	1 476	88	64
	Ikke-kvalifiserte søkere	1 244	47	4	72

Kilde: DBH

Tabell 5 Realkompetansesøkere fordelt på institusjonstype, opptakstype og kvalifisering, 2011

		Søknader totalt	Samordna opptak	Lokalt opptak
Statlige høyskoler	Totalt	4 155	2 542	1 613
	Andel kvalifiserte søkere	45	41	53
Universiteter	Totalt	1 953	940	1 013
	Andel kvalifiserte søkere	46	31	60
Private høyskoler	Totalt	324	220	104
	Andel kvalifiserte søkere	40	32	58
Private vitenskapelige høyskoler	Totalt	180	6	174
	Andel kvalifiserte søkere	87	67	88
Statlige vitenskapelige høyskoler	Totalt	103	92	11
	Andel kvalifiserte søkere	40	45	0
Kunsthøyskoler	Totalt	2	0	2
	Andel kvalifiserte søkere	0	-	0
Totalsum	Totalt	6 717	3 800	2 917
	Andel kvalifiserte søkere	46	38	57

Kilde: DBH

4.2.2 Flest realkompetansesøkere til statlige høyskoler

Tabell 5 viser hvordan realkompetansesøkerne fordeler seg på de ulike institusjonstypene. De fleste som søker opptak på bakgrunn av realkompetanse, søker seg til statlige høyskoler. Her ligger andelen kvalifiserte søkere på 45 prosent. Den høyeste andelen kvalifiserte søkere finner vi blant søkerne til de private vitenskapelige høyskolene.

Tabell 6 viser realkompetansesøkerne fordelt etter fagområde. Ser vi opptakene under ett, er studieprogram på videregående nivå det studiet flest realkompetansesøkere søker seg til (977 søkere). Dette er gjerne forkurs til bestemte studieprogrammer, for eksempel ingeniørutdanning. Alle disse søkerne søkte lokalt.

Det nest mest vanlige å søke seg til, er sykepleierutdanning, med 720 søkere. Alle disse søkte via Samordna opptak. Deretter følger samfunnsvitenskap (583 søkere), der 57 prosent søkte via Samordna opptak, og 43 prosent søkte lokalt. Fagområdet med høyest andel kvalifiserte søkere, er fiskerifag, der 19 av de 20 søkerne var kvalifiserte. Deretter følger yrkesfaglærerutdanningen, der 72 prosent av søkerne var kvalifiserte, og økonomisk-administrativ utdanning med 66 prosent kvalifiserte.

4.3 Deltakere i videreutdanning

I 2011 deltok 27 805 personer i videreutdanning. Dette er tilsynelatende en økning på 5 300 personer siden 2010, men økningen skyldes endring i registreringspraksisen hos BI. Det er den enkelte utdanningsinstitusjon som selv definerer hvilke kurs som regnes som videreutdanning, og praksisen varierer. Noen institusjoner ser videreutdanning som noe som krever en grunnutdanning, mens andre vurderer kurs som videreutdanning selv om studenter med bare videregående skole kan komme inn. BI har endret sin registreringspraksis fra 2010. For 2011 har BI valgt å registrere enkeltkursstudenter på bachelornivå som deltakere i videreutdanning, og også noen masterutdanninger er definert som videreutdanning. Andre utdanningsinstitusjoner ville kanskje valgt å registrere dette som noe annet. Derfor er antallet studenter som deltar i videreutdanning, et omtrentlig anslag.

4.3.1 To av tre i videreutdanning er kvinner

Ser vi bort fra økningen forårsaket av BIs nye registreringspraksis, har antallet personer i videreutdanning holdt seg relativt stabilt siden 2001. For studentmassen i alderen fra 30 år og oppover var som nevnt kvinneandelen 66 prosent. Blant studentene i videreutdanning var kvinneandelen

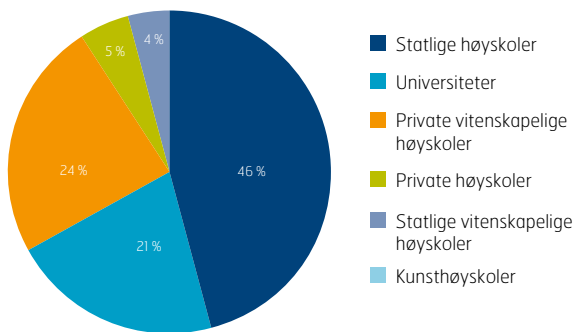
Tabell 6 Realkompetansesøkere fordelt etter fagområde og sortert etter antall søkere til hvert område, 2011

	Totalt		Samordna opptak		Lokalt opptak	
	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte
Studieprogram videregående nivå ²	977	42	0	-	977	42
Sykepleierutdanning	720	35	720	35	0	-
Samfunnsvitenskap	583	41	334	25	249	63
Økonomisk-administrativ utdanning	557	66	226	50	331	77
Historisk-filosofiske fag	420	52	163	34	257	64
Førskolelærerutdanning	381	51	376	51	5	100
Matematisk-naturvitenskapelige fag	324	47	154	31	170	62
Vernepleierutdanning	306	44	306	44	0	-
Sosionomutdanning	284	34	284	34	0	-
Yrkesfaglærerutdanning	210	72	210	72	0	-
Barnevernspedagogutdanning	204	40	204	40	0	-
Ingeniørutdanning	165	33	145	25	20	90
Pedagogiske fag	160	60	80	53	80	68
Praktisk-pedagogisk utdanning	129	47	0	-	129	47
Helsefag	120	52	13	38	107	53
Grunnskolelærerutdanning 1-7 trinn	71	11	71	11	0	-
Psykologi	68	28	68	28	0	-
Teologi	63	62	4	25	59	64
Idrettsutdanning	41	27	20	35	21	19
Juridiske fag	41	32	41	32	0	-
TUutvikling og miljø	34	50	34	50	0	-
Examen philosophicum	32	47	0	-	32	47
Maritim utdanning	27	22	25	20	2	50
Arkitektur	23	43	14	29	9	67
Grunnskolelærerutdanning 5-10 trinn	23	13	23	13	0	-
Faglærerutdanning	20	55	20	55	0	-
Fiskerifag	20	95	1	0	19	100
Tannpleier	19	42	19	42	0	-
Fysioterapeututdanning	17	12	17	12	0	-
Journalist-/fotoutdanning	17	47	11	18	6	100
Utøvende musikkutdanning	17	53	4	25	13	62
Ergoterapeututdanning	12	50	12	50	0	-
Teknologi	12	33	12	33	0	-
Bioingeniørutdanning	11	9	11	9	0	-
Radiografutdanning	11	0	11	0	0	-
Medisin	10	0	10	0	0	-
Annet	588	58	157	31	431	68
Totalsum	6717	46	3 800	38	2 917	57

Kilde: DBH

² Se forklaring i teksten på hva dette er.

Figur 3 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2011 fordelt på institusjonstype, tall i prosent (N = 27 805)

Kilde: DBH

70 prosent, fire prosentpoeng høyere. Som figur 3 viser, går nær halvparten av studentene i videreutdanning på en statlig høyskole. 24 prosent tar videreutdanning ved en privat vitenskapelig høyskole (hvorav 98 prosent studerer ved BI), mens 21 prosent tar videreutdanningen sin ved et universitet.

4.3.2 Økonomi og helse er mest populært

Helse-, sosial- og idrettsfag har tidligere år vært det fagområdet med flest videreutdanningsstudenter. På grunn av BIs endrede rapportering er det imidlertid økonomiske og administrative fag som har den høyeste andelen studenter i 2011. 31 prosent av de som tok videreutdanning dette året, gjorde dette innen økonomiske og administrative fag, og 74 prosent av disse studerte ved BI.

Helse-, sosial- og idrettsfag er det nest vanligste fagområdet for videreutdanning, med 29 prosent av deltakerne (se tabell 7). 22 prosent av deltakerne i videreutdanning tok lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk.

4.4 Etterutdanning

Mange voksne deltar i etterutdanning i regi av høyskoler og universiteter. Dette er kortere kurs som ikke gir formell kompetanse eller studiepoeng, og som ofte sikter mot å fornye og ajourføre en grunnutdanning. I likhet med videreutdanningen er også deltakertallene for etterutdanningen et anslag, da det er ulik praksis for hva utdanningsinstitusjonene rapporterer inn.

Tabell 7 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2011, fordelt på fagområde

	Studenter i videreutdanning	
	Antall	Prosent
Økonomiske og administrative fag	8 731	31
Helse-, sosial- og idrettsfag	8 127	29
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	6 033	22
Humanistiske og estetiske fag	2 022	7
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	1 442	5
Samfunnsfag og juridiske fag	1 056	4
Primærnæringsfag	134	0
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	112	0
Uoppgitt fagfelt	148	1
Totalt	27 805	100

Kilde: SSB

Tabell 8 Antall deltakere og studentårsverk i etterutdanning 2005–2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antall deltakere	66 053	83 789	70 228	68 465	51 859	89 737	57 362
Studentårsverk*	1 522	2 171	1 079	1 006	948	1 789	858
Timeverk per deltaker	35	39	23	22	27	30	22

Kilde: DBH

*Ett studentårsverk = 1 500 timer

Tabell 9 Deltakere i etterutdanning, etter institusjonstype, 2006–2011. Tall i prosent og totalt antall.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Statlige høyskoler	75 %	69 %	63 %	52 %	36 %	52 %
Universiteter	7 %	13 %	20 %	26 %	49 %	27 %
Private høyskoler	14 %	11 %	9 %	12 %	8 %	10 %
Private vitenskapelige høyskoler	2 %	3 %	5 %	5 %	4 %	9 %
Statlige vitenskapelige høyskoler	2 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
Kunsthøyskoler	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt antall	83 789	70 228	68 465	51 859	89 737	57 362

Kilde: DBH

57 362 personer deltok på etterutdanningskurs i regi av høyskoler og universiteter i 2011. Som tabell 8 viser, er dette et tall som varierer mye fra år til år. Disse 57 362 deltakerne sto for 858 studentårsverk. Både antall deltakere og antall studentårsverk er betydelig lavere enn året før, men på linje med tallene fra 2009.

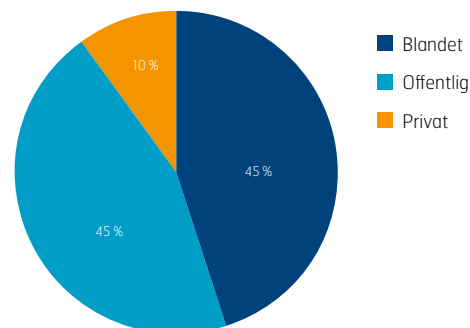
Ser vi på timeverk per deltaker, ligger dette på 22 timer i 2011, noe som viser at etterutdanningskursene er relativt korte. Også timer per deltaker har sunket fra 2010 til 2011.

Tabell 9 viser hvilke institusjoner som gir opplæringen av deltakerne i etterutdanning. De statlige høyskolene har stort sett stått for hoveddelen av etterutdanningen, bortsett fra i 2010, da universitetene hadde flest etterutdanningsstudenter. I 2011 er de statlige høyskolene igjen på topp når det gjelder antall deltakere.

Figur 4 viser hvilken målgruppe utdanningsinstitusjonene oppgir at etterutdanningskursene deres er rettet mot. Kursenes målgruppe kan være offentlig eller privat sektor, eller begge deler. 45 prosent av deltakerne på etterutdanningskurs gikk i 2011 på

kurs rettet mot offentlig sektor, 45 prosent gikk på kurs rettet mot begge sektorer, og ti prosent gikk på kurs rettet mot privat sektor.

Også her er det variasjoner mellom institusjonstypene: 54 prosent av deltakerne på etterutdanningskurs ved universitetene og 50 prosent av deltakerne ved statlige høyskoler går på kurs rettet mot offentlig

Figur 4 Deltakere i etterutdanning i 2011 etter målgruppe, tall i prosent (N = 57 362)

Kilde: DBH

Tabell 10 Andel deltakere i etterutdanning på kurs rettet mot offentlig sektor, privat sektor og med blandet målgruppe i 2011, tall i prosent (N = 57 362)

	Andel deltakere på kurs rettet mot offentlig sektor	Andel deltakere på kurs rettet mot privat sektor	Andel deltakere på kurs med blandet målgruppe
Statlige høyskoler	50	6	44
Universiteter	54	0	45
Private høyskoler	22	19	58
Private vitenskapelige høyskoler	26	47	28
Statlige vitenskapelige høyskoler	22	24	54
Kunsthøyskoler	0	0	100
Totalt	45	10	45

Kilde: SSB

lig sektor, mens dette bare gjelder 22 prosent av deltakerne ved statlige vitenskapelige høyskoler og private høyskoler (tabell 10).

Tabell 11 viser hvor stor prosentandel av deltakerne som fikk undervisning ved utdanningsinstitusjonen. Her ser vi at private og statlige høyskoler er de som i minst grad gjennomfører undervisningen ved institusjonen. Kursene vil i disse tilfellene bli gjennomført ved offentlige etater, ute hos bedriftene, på hoteller, konferansesteder eller ved andre studiesentre. Totalt fikk litt over halvparten av alle etterutdanningsdeltakere undervisning i en utdanningsinstitusjon.

I tabell 12 ser vi fordelingen av etterutdanningsstudenter på ulike fagområder. Den største andelen deltakere finner vi på førskolelærerutdanningen, der 19 prosent av etterutdanningsstudentene går.

Pedagogiske fag er nummer to på lista, med ti prosent av alle deltakerne.

Ser vi på andelen studentårsverk, er bildet litt annerledes: Her ligger samfunnsvitenskap på topp, med 21 prosent av alle studentårsverkene. Pedagogiske fag er igjen nummer to, med 18 prosent. Førskolelærerutdanningen er nede på femte plass med sine åtte prosent av studentårsverkene. Dette betyr at disse kursene er av kort varighet, som dagskurs og halv dagskurs.

Tabell 11 Andel deltakere i etterutdanning som fikk undervisning i institusjon i 2011, tall i prosent (N = 57 362)

	Andel deltakere med undervisning i institusjon
Statlige høyskoler	41
Universiteter	85
Private høyskoler	29
Private vitenskapelige høyskoler	71
Statlige vitenskapelige høyskoler	65
Kunsthøyskoler	100
Totalt	55

Kilde: DBH

Tabell 12 Antall og prosentvis fordeling av studenter og studentårsverk i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde i 2011

Fagområde	Antall studenter	Andel studenter	Antall studentårsverk	Andel studentårsverk
Førskolelærerutdanning	11 037	19	71	8
Pedagogiske fag	5 453	10	152	18
Økonomisk-administrativ utdanning	4 556	8	82	10
Allmennlærerutdanning	4 367	8	39	5
Sosionomutdanning	3 530	6	89	10
Helsefag	2 815	5	22	3
Grunnskolelærerutdanning 5–10 trinn	2 680	5	9	1
Samfunnsvitenskap	2 435	4	182	21
Historisk-filosofiske fag	2 432	4	40	5
Idrettsutdanning	2 122	4	15	2
Matematisk-naturvitenskapelige fag	2 094	4	23	3
Teologi	1 416	2	6	1
Maritim utdanning	874	2	18	2
Juridiske fag	653	1	10	1
Sykepleierutdanning	275	0	5	1
Utøvende musikkutdanning	253	0	4	0
Ingeniørutdanning	211	0	14	2
Veterinærutdanning	210	0	5	1
Annet	9 949	17	74	9
Totalt	57 362	100	858	100

Kilde: SSB

Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Gode ferdigheter i norsk er viktig for å få arbeid, for å kunne ta utdanning, og for å kunne ta del i det norske samfunnet. Det overordnede målet med norskopplæringen er å gi innvandrere mulighet til deltakelse i arbeidslivet, til økt integrering, likestilling og aktiv deltakelse i det norske samfunnet.

Det er kommunene som er ansvarlig for norskopplæringen, og som har plikt til å tilby gratis opplæring til de som har rett og plikt til slik opplæring. I 2011 besto opplæringen av 250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap. Disse timene må tas av den enkelte innen tre år etter at første oppholdstillatelse, som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, er gitt. Kommunene skal også ved behov tilby ytterligere 2 700 timer opplæring innen fem år (Introduksjonsloven, 2003). 1. januar 2012 ble loven endret, slik at kommunene nå må tilby 550 timer opplæring i norsk og 50 timer samfunnskunnskap, og ytterligere 2 400 timer ved behov til personer som får oppholdstillatelse etter denne datoen.

Datagrunnlaget for statistikken som blir presentert her, er innhentet fra Folkeuniversitetet Norsk språktest og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

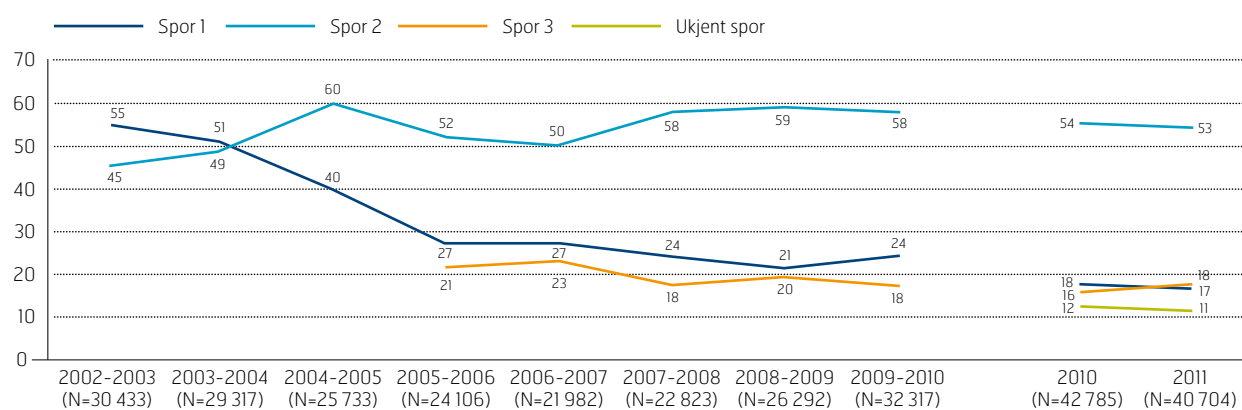
5.1 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Opplæringen i norsk og samfunnskunnskap skal være tilpasset den enkelte deltaker. Opplæringen er delt opp i tre spor, og skal ta utgangspunkt i deltakernes forutsetninger og mål. Deltakerne på spor 1 har ofte liten eller ingen skolegang. Deltakerne på spor 2 har en del skolegang, og kan i større grad enn deltakerne på spor 1 benytte seg av et skriftspråk. Deltakere på spor 3 har god allmennutdanning.

I 2011 var det totalt 40 704 deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap¹. Dette er en nedgang i antall deltakere fra 2010 med fem prosent. Antallet deltakere har allikevel steget med 26 prosent fra 2009.

¹ 2. halvår 2011.

Figur 1 Andel deltakere per spor per år²

Kilde: IMDi

Fordeelingen av deltakere per spor er forholdsvis lik fra år til år. Over halvparten av deltakerne er registrert på spor 2. I 2011 var 53 prosent registrert på spor 2, 18 prosent var registrert på spor 3, og 17 prosent på spor 1. I 2010 og 2011 er over ti prosent registrert med ukjent spor.

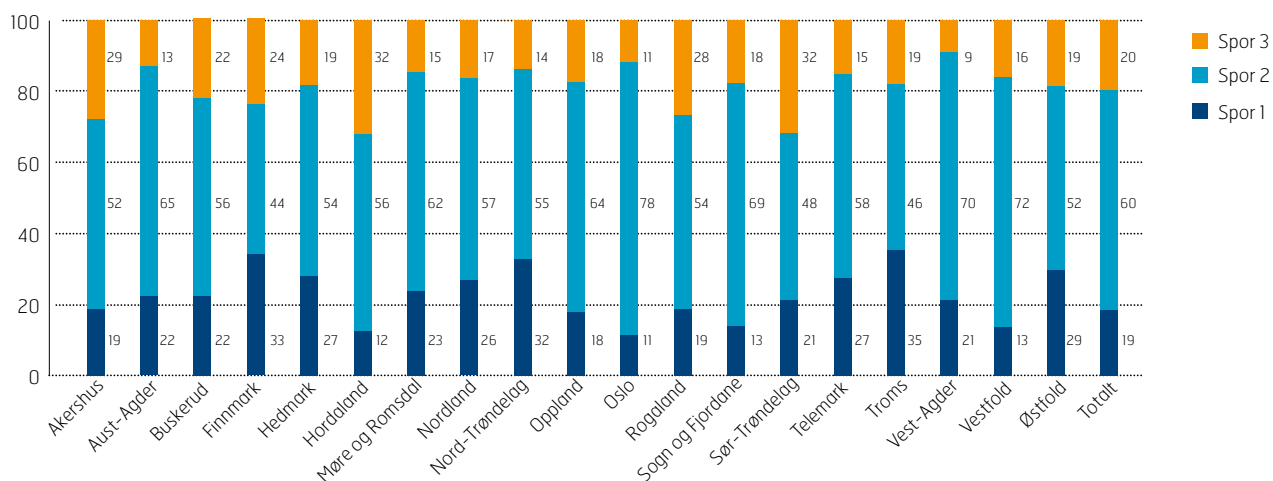
Sammenliknet med 2010 var det i 2011 en nedgang i antall deltakere på spor 1 på ti prosent, mens spor 2 hadde en nedgang på sju prosent. Til tross for en nedgang på både spor 1 og 2 fra året før, har det de siste årene vært en stor økning i antallet deltakere på norskopplæringen for voksne innvandrere. Bare siden 2008–2009 har andelen på spor 1 steget med 23 prosent, og andelen på spor 2 og 3 med hele 41 prosent.

For hele landet sank antall deltakere med fem prosent fra 2010. Likevel hadde noen fylker en økning

i antall deltakere, deriblant Oppland, Troms og Buskerud. Oslo hadde den største nedgangen i antall deltakere, med cirka 30 prosent færre deltakere, men Oslo hadde fortsatt 16 prosent av alle deltakerne i norskopplæringen i 2011. Hordaland hadde elleve prosent, og Rogaland hadde ti.

Figur 2 viser at andelen deltakere registrert på ulike spor varierer fra fylke til fylke. Denne fordelingen sier noe om hvilke utfordringer de ulike fylkene har i forhold til selve norskopplæringen. For eksempel har deltakere på spor 1 lite eller ingen skolegang forut for opplæringen i norsk. De krever dermed en annen oppfølging enn spor 3-deltakerne, som har god allmennutdanning. Det er store forskjeller på hvor mange spor 1-deltakere de ulike fylkene har. Finnmark, Troms og Nord-Trøndelag har over 30 prosent deltakere på spor 1, mens Oslo for eksempel bare har elleve prosent.

Figur 2 Andel deltakere per spor per fylke

Kilde: IMDi

² Et antall deltakere er registrert uten spor i 2010 og 2011. Fram til 2010 ble antallet deltakere hentet ut fra Grunnskolen Informasjonssystem (GSI), og viste antallet i undervisning per undervisningsår. Fra og med 2010 får vi antallet deltakere fra IMDi, som i tillegg viser personer som ikke følger undervisning, men som er meldt opp til prøve. IMDi registrerer deltakere to ganger årlig, og tallene her gjelder 2. halvår.

Oslo har hele 78 prosent av sine deltakere på spor 2. Størst andel spor 3-deltakere har Sør-Trøndelag og Hordaland.

I tillegg til deltakerne registrert på et spor, er 4 642 deltakere registrert uten spor i 2011. Det utgjør 11 prosent av alle deltakere. Det kan være flere grunner til at deltakere ikke blir registrert med spor. Mange av disse er privatister som selv betaler for og melder seg opp til prøve. Disse følger ikke nødvendigvis undervisning, og blir derfor ikke gitt et spor.

5.2 Antall avlagte norskprøver

Norskprøvene måler språkferdigheter på tre ulike nivåer. Norskprøve 1 er det laveste nivået. Dette er ingen avsluttende prøve, men prøven har en diagnostisk funksjon til bruk i opplæringen. Norskprøve 2 og 3 er på et høyere ferdighetsnivå, og er avsluttende prøver. Prøvene har en muntlig og en skriftlig del. Den skriftlige prøven består av delprøver i lytting, lesing og skriftlig produksjon. Alle delprøvene må være bestått for at man skal kunne bestå den skriftlige prøven.

Prøvene blir avholdt tre ganger i året. Det er deltakerne selv som bestemmer når de skal melde seg opp til en avsluttende prøve, men lærerne i norskopplæringen skal gi råd angående dette. Deltakerne kan melde seg opp til prøve så mange ganger de vil, men har kun krav på å få dekket én prøve av kommunen. Deltakere som melder

seg opp som privatister, finansierer prøvene selv. Tallene som vi presenterer her baserer seg på antall avlagte prøver, og ikke antallet prøve kandidater.

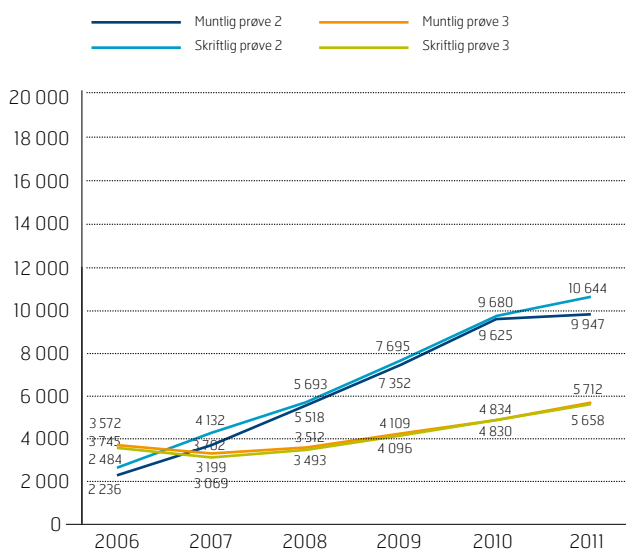
I 2011 ble det avlagt 31 961 prøver. Figur 3 viser antallet avlagte prøver fordelt på type prøve og år. Mens antallet deltakere i norskopplæringen gikk noe ned fra 2010, har antallet avlagte norskprøver økt. Dette er fortsettelsen på en trend som har vart i flere år. For norskprøve 2 har imidlertid økningen vært mindre enn tidligere år. Der det tidligere har vært en økning på rundt 30 prosent hvert år, var det fra 2010 til 2011 en økning på kun tre prosent på muntlig norskprøve 2, og ti prosent på skriftlig norskprøve 2. Antallet avlagte norskprøve 3 øker i samme takt som tidligere år.

5.3 Resultater fra avsluttende norskprøver

Norskprøve 2 og 3 er avsluttende prøver som dokumenterer det oppnådde språknivået hos deltakeren. BLD bruker resultatene fra prøvene som styringsparameter og kvalitetsindikator på norskopplæringen som blir gitt. Departementets resultatkrav for 2011 er at 65 prosent av kandidatene skal bestå skriftlig prøve, og 90 prosent av kandidatene skal bestå muntlig prøve. Resultatkravet skiller ikke mellom prøve 2 og 3.

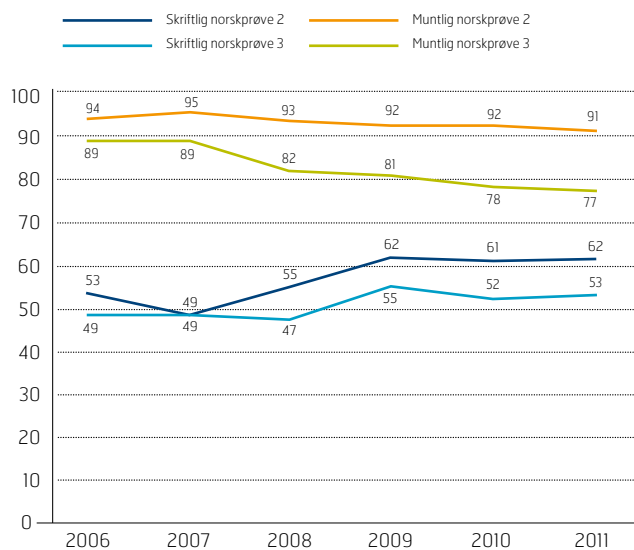
I 2011 besto 91 prosent muntlig prøve 2, og 77 prosent besto muntlig prøve 3. Det samlede resultatet ble da for de muntlige prøvene at 86

Figur 3 Antall avlagte prøver per år

Kilde: Norsk språktest

Figur 4 Andel bestått per prøve per år

Kilde: Norsk språktest

prosent besto prøvene. For de skriftlige prøvene besto 62 prosent av deltakerne prøve 2, og 53 prosent besto prøve 3. Her ble det samlede resultatet at 59 prosent besto prøvene.

På de muntlige prøvene var det en liten nedgang i andelen bestått sammenliknet med 2010. På de skriftlige prøvene var det en liten økning i andelen

bestått. Resultatene er allikevel relativt stabile fra år til år.

5.4 Hvem er kandidatene?

Kandidatene på de skriftlige prøvene blir bedt om å fylle ut et skjema om sin bakgrunn. Informasjonen blir brukt til å belyse hvilke faktorer som påvirker

Tabell 1 Andel beståtte prøver fordelt på bakgrunnsvariabler

	Norskprøve 2		Norskprøve 3	
	Kandidater	Andel bestått	Kandidater	Andel bestått
Kjønn				
Menn	2 751	60	1 181	49
Kvinner	3 895	67	2 509	58
Mangler opplysninger	8			
Totalt	6 654	64	3 690	55
Utdanning				
Ingen utdanning	232	44	14	57
Grunnskole	1 334	50	290	36
Videregående skole	1 870	60	693	45
Høyskole/universitetet	2 479	76	2 080	61
Annet	688	67	604	58
Mangler opplysninger	51		9	
Totalt	6 654	64	3 690	55
Verdensdel				
Sør og Mellom-Amerika	285	80	200	58
USA, Canada og Australia	92	89	72	83
Europa	1 419	79	1 205	76
Afrika	1 627	52	531	42
Asia+	3 197	62	1 677	43
Mangler opplysninger	34		5	
Totalt	6 654	64	3 690	55
Tid i Norge				
Under 1 år	911	79	435	70
1–2 år	2 056	67	904	63
2–3 år	1 643	60	851	54
3–4 år	765	61	478	53
4–5 år	342	63	248	60
Over 5 år	916	54	732	40
Mangler opplysninger	21		42	
Totalt	6 654	64	3 690	55
Timer opplæring				
250 eller færre	1 597	75	931	64
251–500	1 607	69	903	60
501–850	954	64	468	52
Over 850 timer	1 151	44	489	38
Mangler opplysninger	1 345		899	
Totalt	6 654	64	3 690	55

Kilde: Norsk Språkttest

norskopplæringen og prøveresultatene. Skjemaet består av opplysninger om blant annet kandidatens hjemland, utdanning og antall norsktimer de har tatt. 63 prosent av kandidatene på de skriftlige prøvene leverte persondataskjemaet.

5.5 Resultater og landbakgrunn

I 2011 var 47 prosent av alle kandidatene fra asiatiske land, 25 prosent var fra Europa, og 21 prosent fra Afrika. På norskprøve 2 ble det meldt opp kandidater fra 151 ulike land. Kandidatene fra Eritrea utgjorde den største gruppen fra et enkeltland, med cirka ti prosent av alle kandidatene. 141 land var representert på norskprøve 3, hvor kandidater fra Filippinene utgjorde den største enkeltgruppen (15 prosent).

Tabell 1 viser antall kandidater og andelen bestått per landbakgrunn og prøve. På begge prøvene er det kandidater fra USA, Canada og Australia som i størst grad består prøvene. 89 prosent besto norskprøve 2, og 83 prosent besto norskprøve 3. Kandidater fra afrikanske land besto i minst grad prøvene. 52 prosent av kandidatene fra Afrika besto skriftlig norskprøve 2, og 42 prosent besto skriftlig norskprøve 3.

Det kan være flere årsaker til at resultatene blant de ulike landgruppene varierer. Resultatene er blant annet avhengig av kandidatenes oppholdstid i Norge, antall norsktimer og utdanning fra hjem-

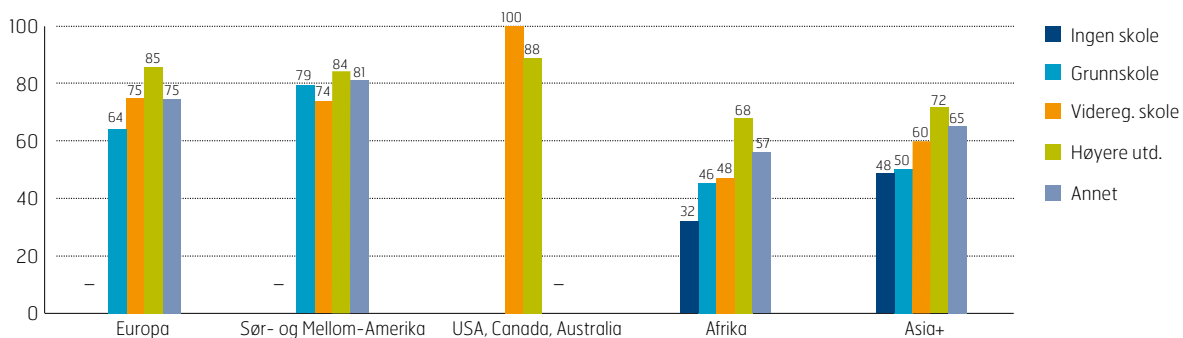
landet. I tillegg er ikke nødvendigvis utdanningene like i alle land. Det er også store språktypologiske forskjeller mellom de ulike landgruppene.

5.6 Kandidatenes utdanning påvirker resultatet

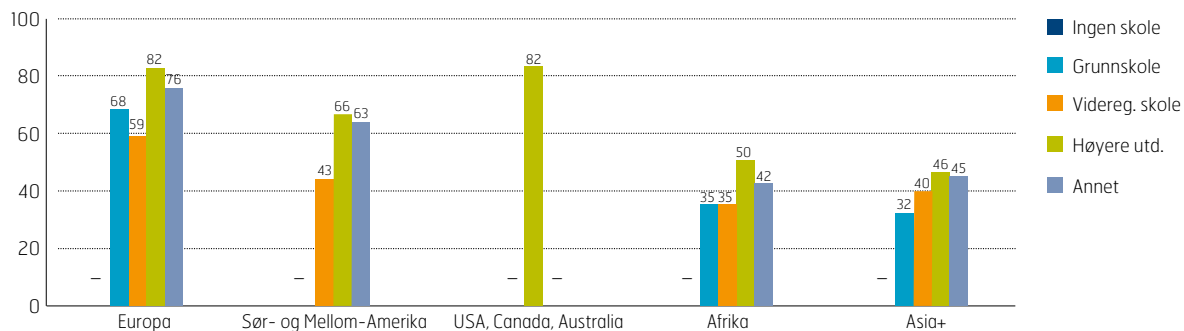
Kandidater som melder seg opp til en avsluttende norskprøve, har forholdsvis høy utdanning. Ferdighetsnivået til kandidatene på norskprøve 3 skal være høyere enn på norskprøve 2, og dette gjenspeiler seg i kandidatenes utdanningsbakgrunn. Blant kandidatene på norskprøve 2 har 37 prosent oppgitt å ha universitets- eller høyskoleutdanning, mens hele 56 prosent har oppgitt å ha høyere utdanning på norskprøve 3.

Sannsynligheten for å bestå prøvene øker med utdanningslengden. Andelen som består prøvene, er lavest blant kandidater med lite eller ingen utdanning, og høyest blant kandidater med høyere utdanning. Dette ser vi for de fleste landgruppene, og kandidatenes utdanning er det som i størst grad forklarer ulikheten i andelen beståtte prøver mellom landgruppene. Likevel er andelen beståtte prøver høyere blant høyt utdannede kandidater fra for eksempel Europa, enn blant høyt utdannede kandidater fra Asia eller Afrika. Årsaken til ulikhetene kan derfor ikke forklares med utdanningsbakgrunn alene. Figur 5 og 6 viser sammenhengen mellom andelen bestått og kandidatenes utdanning for de ulike landgruppene.

Figur 5 Norskprøve 2. Andel kandidater bestått per landbakgrunn og utdanningsnivå*

Figur 6 Norskprøve 3. Andel kandidater bestått per landsbakgrunn og utdanningsnivå*

Kilde: Norsk språktest

* Figurene viser kun andeler for grupper på ti kandidater eller flere. «-» betyr at antallet kandidater er mindre enn ti. Blankt betyr ingen kandidater.

Kandidatenes utdanning er også avgjørende for hvor mange timer opplæring de gjennomfører før de melder seg opp til en prøve. Kandidater med høy utdanning trenger færre opplæringstimer enn kandidater med lav utdanning. For eksempel melder over 40 prosent av kandidatene med høyere utdanning seg opp til prøve før de har fått 250 timer opplæring, mens under 20 prosent av de med videregående skole eller lavere gjør det samme. Høyt utdannede kandidater har også kortere oppholdstid i Norge før de melder seg opp til prøve.

opplæring. Det er kandidatene fra USA, Canada og Australia som gjennomfører færrest antall timer opplæring før de går opp til prøve. I snitt gjennomførte disse kandidatene 199 timer opplæring før de meldte seg opp til norskprøve 2, og 245 timer før norskprøve 3.

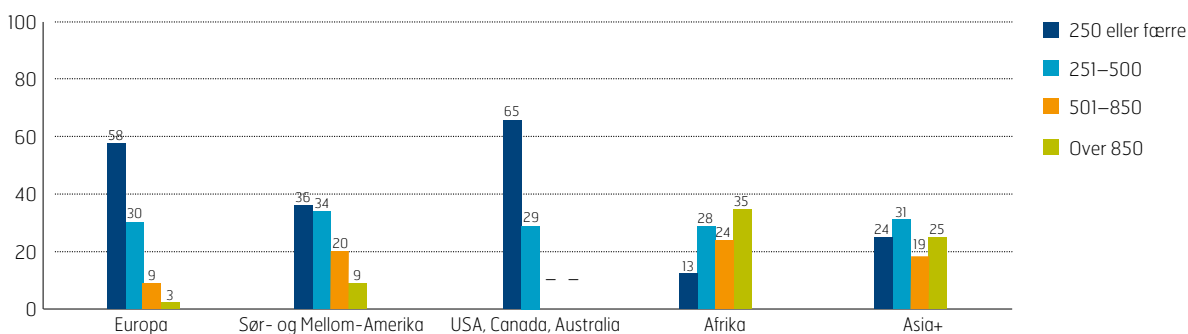
Figur 7 viser at 65 prosent av kandidatene fra USA, Canada og Australia meldte seg opp til prøve 2 før det hadde gått 250 timer, og over 90 prosent ved 500 timer gjennomført opplæring. Kun en prosent brukte over 850 timer opplæring på norskprøve 2.

5.7 Antall timer opplæring

Kandidatene på norskprøve 2 fikk i gjennomsnitt 574 timer opplæring før de meldte seg opp til prøve. For norskprøve 3 var snittet på 521 timer

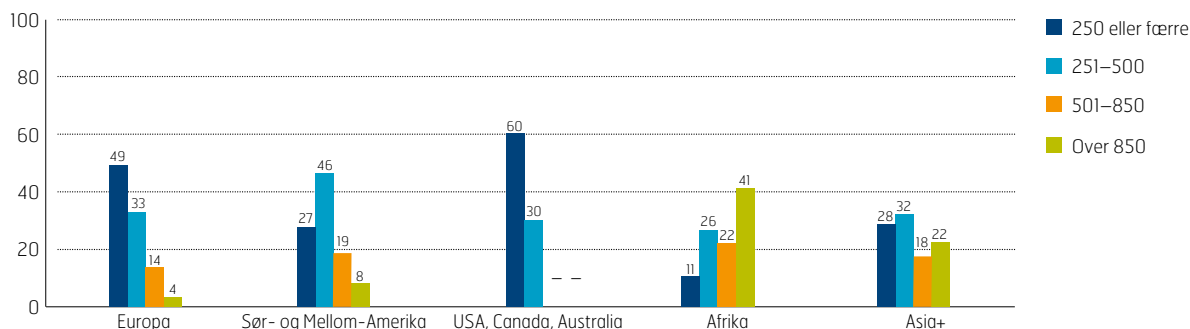
Kandidater fra asiatiske og afrikanske land trenger i snitt henholdsvis 557 og 667 opplæringstimer før de melder seg opp til norskprøve 2, og 510 og 683 timer før de melder seg opp til norskprøve 3. 13 prosent av kandidatene fra afrikanske land hadde

Figur 7 Norskprøve 2. Antall opplæringstimer og oppmelding til prøve fordelt på landsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Norsk språktest

Figur 8 Norskprøve 3. Antall opplæringstimer fordelt på landbakgrunn. Prosent.

Kilde: Norsk språktest

meldt seg opp til norskprøve 2 ved gjennomførte 250 timers opplæring, og 41 prosent ved 500 gjennomførte timer. 35 prosent brukte over 850 timer før oppmelding til prøve. På norskprøve 3 brukte 41 prosent over 850 timer opplæring.

5.8 Tid i Norge

45 prosent av kandidatene på norskprøve 2 har vært i Norge i mindre enn to år før de meldte seg opp til prøve, og 70 prosent mindre enn tre år. Kandidatene som meldte seg opp til norskprøve 3, har i gjennomsnitt noe lengre oppholdstid i Norge før de meldte seg opp til prøve. Cirka 70 prosent av kandidatene har vært i Norge i mindre enn fire år. For norskprøve 2 har 14 prosent av kandidatene vært her i over fem år, og for norskprøve 3 har 20 prosent vært her mer enn fem år.

Andelen beståtte prøver synker med økt oppholdstid i Norge, akkurat som andelen beståtte prøver synker med økt antall opplæringstimer. Dette kan vi forklare med at kandidatene med de beste forutsetningene trenger færre opplæringstimer og melder seg opp til prøve etter kortere oppholdstid i Norge, og at det er de samme kandidatene som også i størst grad består prøvene.

26 prosent av kandidatene fra Europa som tok prøve 2, hadde oppholdt seg mindre enn ett år i Norge. Bare seks prosent av kandidatene fra Afrika og 12 prosent av kandidatene fra Asia tok norskprøve 2 etter så kort oppholdstid. Imidlertid jevner forskjellene seg fort ut. 50 prosent av europeerne hadde tatt norskprøve 2 etter opptil 2 års opphold, mot 43 prosent av afrikanerne. Innen de hadde vært i Norge i tre år, hadde 69 prosent av kandidatene fra Europa og 73 prosent av kandidatene fra Afrika tatt norskprøve 2.

En tilsvarende utjevning skjer imidlertid ikke på norskprøve 3. Ved oppmelding til norskprøve 3 hadde 21 prosent av europeerne og to prosent av afrikanerne vært mindre enn ett år i Norge. Etter fem år i Norge har 88 prosent av europeerne meldt seg opp til prøve, mens bare 74 prosent av afrikanerne og 75 prosent av asiaterne har gjort det samme. En fjerdedel av kandidatene fra Asia og Afrika har altså bodd i Norge i over fem år før de melder seg opp til norskprøve 3.

Studieforbund

Studieforbund er ideelle og demokratiske organisasjoner som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som har flere medlemsorganisasjoner. De fleste tilbyr i hovedsak opplæring som ikke er bundet av læreplaner og eksamen. Studieforbund kan også arrangere formell utdanning som et supplement til det offentlige utdanningssystemet. Studieforbundene får statstilskudd til drift/utvikling og opplæring, og det er Vox som forvalter denne tilskuddsordningen. Statistikken over studieforbundenes kursvirksomhet som blir presentert i dette kapitlet, er hentet fra SSBs voksenopplæringsstatistikk. Den offisielle statistikken for studieforbund omfatter bare den delen av virksomheten som fikk tilskudd fra staten etter ny voksenopplæringslov (voksenopplæringsloven, 2009). Dette betyr at denne statistikken ikke omfatter opplæringstiltak som blir gjennomført på oppdrag av offentlige eller private virksomheter.¹

Statistikken for studieforbund er basert på antall kurs og kursdeltakere. Den sier ikke noe om unike deltakere fordi én og samme person kan ta flere kurs, og dermed bli registrert flere ganger.

6.1 Studieforbundenes aktivitet i 2011

I 2011 var det i alt 20 studieforbund som inngikk i rapporteringen til SSB. Disse har til sammen mer enn 400 medlemsorganisasjoner, som blant annet består av de politiske partiene, de fleste arbeidstakerorganisasjonene og ulike livssyns- og interesseorganisasjoner. Studieforbundene finansierer virksomheten sin gjennom forskjellige offentlige tilskudd, kontingent fra medlemsorganisasjonene og inntekter fra kurs- og prosjektvirksomhet (NOU, 2007).

¹ Studieforbundene AOF og Folkeuniversitetet tilbyr mye fagopplæring, norsk for innvandrere og BKA-kurs som ikke rapporteres etter voksenopplæringsloven.

FAKTA

Tilskudd til studieforbund

En ny voksenopplæringslov trådte i kraft 1. januar 2010. Etter den nye loven blir det årlige statstilskuddet beregnet for hvert studieforbund på grunnlag av gjennomsnittet av innrapporterte kurstimer de to siste årene før siste foregående år. Grunnlaget for statstilskudd i 2011 er antall kurstimer for 2008 og 2009. Ut fra beregningsgrunnlaget tildeles et grunnbeløp og et opplæringstilskudd. I tillegg kan studieforbund motta et tilskudd til kurs med deltakere som trenger særlig tilrettelegging for å kunne delta i læringsaktivitetene (tilretteleggingstilskudd).

Statistikkgrunnlag

Statistikken for studieforbundene er etter voksenopplæringsloven avgrenset til opplæringstiltak som tilfredsstillende disse vilkårene (forskrift om studieforbund og nettskoler, 2009):

- Opplæringstilbudet må være offentlig kunngjort og åpent for alle.
- Det må foreligge godkjent studieplan for opplæringen.
- Opplæringen må vare minst 8 studietimer. Deltakeren må ha deltatt i minst 75 prosent av timene.
- Deltakeren må være fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår.

Kravet i den tidligere voksenopplæringsloven om minst 5 deltakere per kurs er fjernet, og minimumskravet til kursvarighet er redusert fra 12 timer til 8 timer i ny lov. Disse to endringene innebærer at grunnlaget for SSBs statistikk over studieforbundenes aktivitet fra og med 2010 har blitt utvidet, og nå omfatter kurs- og deltakertall for en del kurs som tidligere ikke inngikk i voksenopplæringsstatistikken. Tallene for studieforbundenes kursaktivitet fra og med 2010 kan derfor vanskelig sammenliknes med tidligere års statistikk. På grunn av manglende deltakerrapportering i enkelte studieforbund som følge av innføringen av nye regler for studieforbundenes rapportering til SSB, kan heller ikke *antall deltakere* i 2011 sammenlignes direkte med tallene for 2010. Av denne grunn inngår bare tall for 2011 i den følgende oversikten over studieforbundenes kursaktivitet, uten sammenlikninger med tidligere år.

6.2 Kurs og deltakere

6.2.1 Musikkfagene er størst

I 2011 ble det registrert i alt 470 673 deltakere på kurs i regi av studieforbundene. Musikkfag² trakk

flest kursdeltakere i 2011 (35 prosent). Foruten musikkfag var det i 2011 organisasjons- og ledelsesfag og estetiske fag som hadde flest kursdeltakere. Færrest deltok i kurs innen tjenesteyting og servicefag.

Tabell 1 Kursdeltakere og kurs etter hovedemne i 2011

	Antall deltakere	Deltakere i prosent	Antall kurs	Kurs i prosent
Musikkfag	167 020	35	11 220	26
Organisasjons- og ledelsesfag	87 828	19	7 787	18
Estetiske fag og håndverksfag utenom musikkfag	52 341	11	6 880	16
Helse-, sosial- og idrettsfag	46 846	10	4 805	11
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	31 657	7	3 104	7
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftsfag	28 230	6	3 035	7
Språkfag	16 353	3	2 209	5
Realfag, industri- og tekniske fag	15 678	3	756	2
Samfunnsfag	10 566	2	1 059	2
Økonomi og IKT-fag	6 648	1	997	2
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	5 944	1	520	1
Tjenesteyting og servicefag	1 562	0	234	1
Total	470 673	100	42 606	100

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

² Musikkfag omfatter emneområdene musikk, musikkteori, instrumentallopplæring, samspill, sang, vokalmusikk og kor.

Kvinnene utgjorde 56 prosent av det totale antallet deltakere i 2011. Kvinneandelen var størst innen estetiske fag, hvor 78 prosent av deltakerne var kvinner. Også på kurs i tjenesteyting og servicefag (72 prosent) og samfunnsfag (68 prosent) var kvinneandelen høy. Innen realfag, industri- og tekniske fag var 81 prosent av deltakerne menn. Menn var også i klar overvekt innen samferdselsfag (67 prosent) og innen fagområdet naturbruk, økologi-, miljøvern- og friluftslivsfag (63 prosent).

6.2.2 Studieforbund for de eldste og de yngste

I 2011 var 27 prosent av deltakerne yngre enn 30 år, mens 25 prosent var 60 år og eldre.

Av deltakerne i aldersgruppen 14–19 år var det 49 prosent som deltok i humanistiske fag; mesteparten av disse deltok på kurs i etikk og kristen-

dom. Av deltakerne på kurs i estetiske fag (unntatt musikkfag) utgjør aldersgruppen 60 år og eldre 55 prosent, hovedsakelig på kurs i folkedans og tekstil. De over 60 år utgjorde 47 prosent av deltakerne innen samferdsel og kommunikasjon.

Av deltakerne i musikkfag var 45 prosent 50 år og eldre, og 36 prosent var yngre enn 30 år. Aldersgruppen 14–29 år utgjorde 37 prosent av deltakerne i naturbruk, økologi-, miljøvern- og friluftsfag. På kurs i økonomi og IKT-fag var nesten halvparten av deltakerne 60 år eller eldre.

6.2.3 Få avslutter kurs med eksamen

Studieforbundene tilbyr opplæring på grunnnivå, videregående nivå og høyere nivå.³

For opplæringen på grunn- og videregående nivå rapporterer studieforbundene om hvorvidt det:

- blir gitt tilbud om offentlig eksamen
- finnes paralleller i det offentlige skoleverket

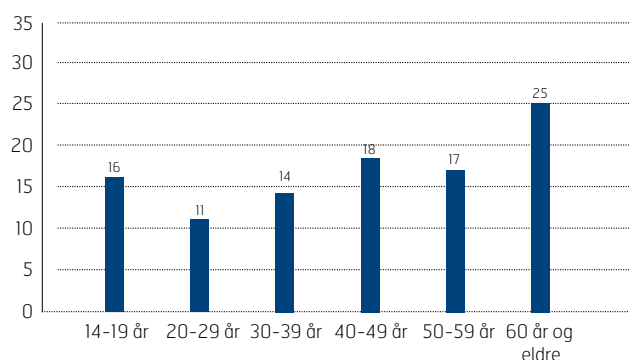
I tillegg rapporterer de på:

- deltakernes forkunnskaper
- nivå på studielitteraturen
- krav til lærerne

I 2011 tok 59 prosent av kursdeltakerne opplæring på grunnnivå, og 31 prosent på videregående nivå. 1 prosent deltok på høyere nivå. Resten, 9 prosent, deltok på kurs uten oppgitt nivå.

Tabell 2 viser i hvilken utstrekning deltakerne fikk tilbud om eksamen eller avsluttende prøve i 2011.

Figur 1 Kursdeltakernes aldersfordeling i 2011, i prosent (N = 470 673)

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Tabell 2 Tilbud om eksamen eller internprøve etter hovedemne i 2011. Kursdeltakere i prosent.

	Prosentandel tilbud om offentlig eksamen, sertifisering, fagprøvet	Prosentandel tilbud om interne prøver	Prosentandel uten tilbud om eksamen eller avsluttende prøver
Realfag, industrifag og tekniske fag (N = 15 678)	50	2	48
Samferdsels- og kommunikasjonsfag (N = 5 944)	47	0	53
Tjenesteyting og servicefag (N = 1 562)	37	7	56
Naturbruk, økologi-, miljøvern- og friluftslivsfag (N = 28 230)	34	2	64
Økonomi- og IKT-fag (N = 6 648)	25	5	70
Samfunnsfag (N = 10 566)	19	0	80
Språkfag (N = 16 353)	5	7	88
Helse-, sosial- og idrettsfag (N = 46 846)	4	1	94
Organisasjons- og ledelsesfag (N = 87 828)	2	0	97
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag (N = 31 657)	1	1	99
Estetiske fag og håndverksfag (N = 219 361)	0	0	100
Total prosentfordeling (N = 470 673)	6	1	93

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

³ Studieforbundenes rapportering på nivå er ikke sammenfallende med nivåene i det offentlige utdanningssystemet.

De aller fleste kursdeltakerne på studieforbundenes kurs får ikke tilbud om eksamen eller internprøve.

I 2011 var det 93 prosent av deltakerne som ikke fikk tilbud om avsluttende prøve eller eksamen. Tilbud om avsluttende eksamen, sertifisering eller fagprøve er mest utbredt i realfag, industrifag og tekniske fag, samt innen samferdsels- og kommunikasjonsfag.

Innen tjenesteyting og servicefag fikk 37 prosent tilbud om avsluttende prøve. Hele 12 prosent av deltakerne innen disse fagene fikk tilbud om fagprøve. Det er også innen disse fagene samt språkfag at tilbud om interne prøver forekommer hyppigst (7 prosent).

Det var generelt få som fikk tilbud om noen form for avsluttende prøve innen fagområder med mange deltakere. Eksempelvis fikk bare 2 prosent av kursdeltakerne innen organisasjons- og ledelsesfag tilbud om eksamen. Så godt som ingen innen estetiske fag fikk et slikt tilbud. Ingen fikk tilbud om eksamen eller annen avsluttende prøve i musikkrelaterte fag.

I 2011 fikk 2 prosent av deltakerne på grunnnivå tilbud om offentlig eksamen, sertifisering eller intern prøve, mens tallene for videregående nivå og høyere nivå var henholdsvis 14 og 79 prosent.

6.3 Antall studieforbund, fordeling av deltakerne og statsstøtte

Antall studieforbund har holdt seg nokså stabilt de siste ti årene, til tross for noen nedleggelser og sammenslåinger. I 2011 ble det rapportert fra 20 studieforbund. Omfanget av aktiviteten i de ulike studieforbundene i 2011 framgår av tabell 3.

Det var store variasjoner i aktivitetene mellom studieforbundene, både målt i antall kurs og antall deltakere. Antall deltakere varierer fra 165 000 (Folkeuniversitetet) til 318 (Sosialistisk Venstrepartis studieforbund). Målt etter antall kursdeltakere var de tre største studieforbundene Folkeuniversitetet, Musikkens Studieforbund og Funksjonshemmedes Studieforbund. I 2011 hadde disse til sammen 52 prosent av det totale antallet kursdeltakere. Akademisk Studieforbund og Kristelig Folkepartis

Tabell 3 Aktivitet etter studieforbund i 2011

Studieforbund	Antall kurs	Kurs i prosent	Kursdeltakere	Kursdeltakere i prosent	Antall kurstimer	Kurstimer i prosent
AOF	2 740	6	36 606	8	87 338	6
Bygdefolkets Studieforbund	1 796	4	19 217	4	44 172	3
Frikirkelige Studieforbund	939	2	9 305	2	44 028	3
Høyres Studieforbund	398	1	3 280	1	12 951	1
Kristelig Folkepartis Studieforbund	35	0	1 058	0	494	0
Populus	1 491	3	11 227	2	42 100	3
Idrettens Studieforbund	2 253	5	18 587	4	79 701	6
Musikkens Studieforbund	3 662	9	43 468	9	172 033	12
Norsk Kristelig Studieråd	2 769	6	24 866	5	67 847	5
Samisk Studieutvalg	101	0	473	0	9 610	1
Senterpartiets Studieforbund	144	0	827	0	2 071	0
Studieforbundet Solidaritet	487	1	2 776	1	60 625	4
Sosialistisk Venstrepartis studieforbund	64	0	318	0	813	0
Studieforbundet Folkeuniversitetet	12 033	28	165 093	35	460 884	33
Studieforbundet natur og miljø	2 450	6	22 785	5	50 324	4
Venstres Opplysningsforbund	377	1	2 104	0	8 836	1
Akademisk Studieforbund	1 657	4	32 063	7	33 600	2
Funksjonshemmedes Studieforbund	4 601	11	38 142	8	93 793	7
Folkekulturforbundet	4 293	10	34 945	7	123 219	9
Fremskrittspartiets Studieforbund	316	1	3 542	1	3 156	0
Total	42 606	100	470 673	100	1 397 595	100

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Tabell 4 Kursdeltakere i prosent for hvert studieforbund og underemne, i 2011

Studieforbund	Flest deltakere	Nest flest deltakere	Tredje flest deltakere
Totalt alle studieforbund	Sang, vokalmusikk og kor (18 %)	Samspill (14 %)	Helse og omsorg (5 %)
AOF	Tillitsvalgte i arbeidslivet (38 %)	Organisasjonskunnskap (34 %)	Tekstbehandling, regneark, grafikk (2 prosent)
Bygdefolkets Studieforbund	Helse og omsorg (15 %)	Jus (12 %)	Bygg og anlegg (11 %)
Frikirkelige Studieforbund	Kristendom (65 %)	Sang, vokalmusikk, kor (21 %)	Samspill (6 %)
Høyres Studieforbund	Norsk som 2.språk (22 %)	Helse og omsorg (18 %)	Pedagogikk og undervisning (10 %)
Kristelig Folkepartis Studieforbund	Politisk skolering (100 %)		
Populus	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner (14 %)	Helseopplysning/kosthold (13 %)	Teater, revy og drama (12 %)
Idrettens Studieforbund	Instruktør-; trener- og lederutdanning (78 %)	Diverse org.- og ledelsesfag (22 %)	
Musikkens Studieforbund	Sang, vokalmusikk, kor (50 %)	Samspill (39 %)	Instrumentalopplæring (5 %)
Norsk Kristelig Studieråd	Kristendom (44 %)	Sang, vokalmusikk, kor (21 %)	Andre organisasjons- og ledelsesfag (18 %)
Samisk Studieutvalg	Andre estetiske fag (69 %)	Samisk (10 %)	Andre håndverksfag (9 %)
Senterpartiets Studieforbund	Politisk skolering (70 %)	Nærmiljø/lokalsamfunn (18 %)	Organisasjonskunnskap (11 %)
Studieforbundet Solidaritet	Psykologi (23 %)	Helseopplysning/kosthold (17 %)	Andre språk (12 %)
Sosialistisk Venstrepartis studieforbund	Politisk skolering (95%)	Kurs for folkevalgte (5%)	
Studieforbundet Folkeuniversitetet	Sang, kor, vokalmusikk (32 %)	Samspill (29 %)	Instrumentalopplæring (6 %)
Studieforbundet natur og miljø	Jakt (42 %)	Husdyrhold (34 %)	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner; Andre økologi- og miljøvern fag (6 %)
Venstres Opplysningsforbund	Politisk skolering (100 %)		
Akademisk Studieforbund	Helse og omsorg (34 %)	Bygg og anlegg (16 %)	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner (13 %)
Funksjonshemmedes Studieforbund	Sosialpolitiske emner og rettigheter (25 %)	Helse og omsorg (25 %)	Organisasjonskunnskap (22 %)
Folkekulturforbundet	Folke dans (41 %)	Tekstil (27 %)	Teater, revy og drama (10 %)
Fremskrittspartiets Studieforbund	Politisk skolering (52 %)	Andre økonomiske fag (30 %)	Organisasjonskunnskap (11 %)

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Studieforbund hadde flest deltakere per kurs (henholdsvis 19⁴ og 30 deltakere), mens gjennomsnittet for alle studieforbund var 11 deltakere.

6.3.1 Organisasjonsfag og musikk i store forbund treffer bredt

Tabell 4 angir de tre emneområdene med flest kursdeltakere for hvert av studieforbundene.

Musikkrelaterte fagemner (sang, samspill og instrumentalopplæring) dominerer. 94 prosent av deltakerne i Musikkens studieforbund og 67 prosent av deltakerne på Folkeuniversitetet⁵ deltok i 2011 på kurs i disse emnene. Også en stor andel av deltakerne på kurs i regi av Frikirkelig

Studieforbund og Norsk Kristelig Studieråd deltok på musikkrelaterte kurs. Akademisk Studieforbund og Høyres studieforbund hadde høyest deltakerandel på kurs i helse- og omsorgsfag, henholdsvis 34 og 18 prosent. Av deltakerne på kurs i regi av Sosialistisk Opplysningsforbund var det 23 prosent som deltok på kurs i psykologi. Alle deltakerne på kurs i regi av Kristelig Folkepartis Studieforbund og Venstres Opplysningsforbund deltok på kurs i politisk skolering.

Et fellestrekk for de aller fleste studieforbund er at de har et innslag av kurs i organisasjons- og ledelsesfag. Det er kun Høyres studieforbund som ikke har hatt dette som en del av sin porte-

⁴ Akademisk Studieforbund har opplyst om at et betydelig antall deltakere ikke inngår i statistikken for 2011.

⁵ Norges Musikkorps Forbund og Norges Korforbund er medlemmer i Studieforbundet Folkeuniversitetet.

følge. Samlet sett har 18 prosent av alle kurs og 19 prosent av alle kursdeltakere hatt organisasjon og ledelse som emne. 13 prosent av kurstimen som er rapportert inn, har hatt dette som emne. I studieforbundene som er tilknyttet de politiske partiene, utgjør kursaktiviteten innenfor dette emnet mellom 80 og 100 prosent av kurstimetallet.

6.3.2 Gjennomsnittlig statsstøtte på 132 kroner per kurstime

Tilskuddet per kurstime varierer en del fra studieforbund til studieforbund⁶. Studieforbundet Solidaritet og Idrettens studieforbund mottar begge under 50 kroner i støtte per kurstime. Funksjonshemmedes studieforbund mottar mest, med 295 kroner i tilskudd per time. En relativt stor andel av studieforbundene befinner seg i nærheten av gjennomsnittlig tilskudd (132 kroner per kurstime). Store avvik fra gjennomsnittet blir enten forklart

ved lav aktivitet, slik at grunntilskuddet fordeles på få timer, eller en høy andel tilretteleggingstilskudd.

Ser vi på de ulike studieforbundene andel av det offentlige tilskuddet, er det tre forbund som til sammen står som mottaker av 58 prosent av det totale tilskuddet: Folkeuniversitetet, Funksjonshemmedes studieforbund og Musikkens studieforbund. Opplæringstilskuddet utgjør mesteparten av totaltilskuddet for flertallet av de større forbundene, slik som for Folkeuniversitetet og Musikkens Studieforbund. Unntaket er Funksjonshemmedes Studieforbund, hvor tilretteleggingstilskuddet utgjør 62 prosent av samlet statstilskudd. For forbund med lav aktivitet utgjør grunntilskuddet en vesentlig andel av den totale støtten.

Tabell 5 Tilskudd per kurstime i 2011

Studieforbund	Tilskudd totalt	Opplærings-tilskudd, timer	Grunntilskudd	Tilretteleggingstilskudd	Tilskudd per kurstime
AOF	16 196 206	12 690 802	1 500 000	2 005 404	185
Bygdefolkets Studieforbund	5 697 458	4 193 068	300 000	1 204 390	129
Frikirkelige Studieforbund	4 367 322	3 904 615	300 000	162 708	99
Høyres Studieforbund	2 205 727	1 798 738	300 000	106 989	170
Kristelig Folkepartis Studieforbund	129 783	29 783	100 000		263
Populus	7 298 128	5 252 647	1 500 000	545 481	173
Idrettens Studieforbund	3 749 470	3 371 979	300 000	77 491	47
Musikkens Studieforbund	20 227 755	17 397 647	1 500 000	1 330 108	118
Norsk Kristelig Studieråd	8 002 880	6 502 880	1 500 000		118
Samisk Studieutvalg	1 289 060	765 434	100 000	423 626	134
Senterpartiets Studieforbund	231 319	131 319	100 000		112
Studieforbundet Solidaritet	2 586 063	1 520 633	300 000	765 429	43
Sosialistisk Venstrepartis studieforbund	100 000		100 000		123
Studieforbundet Folkeuniversitetet	59 328 123	51 504 619	4 000 000	3 523 504	129
Studieforbundet natur og miljø	6 865 970	5 365 970	1 500 000		136
Venstres Opplysningsforbund	631 486	531 486	100 000		71
Akademisk Studieforbund	3 850 502	3 550 502	300 000		115
Funksjonshemmedes Studieforbund	27 709 877	9 016 686	1 500 000	17 193 191	295
Folkekulturforbundet	13 147 694	11 365 365	1 500 000	284 329	107
Fremskrittspartiets Studieforbund	334 178	234 178	100 000		106
Total, alle studieforbund	183 951 000	139 428 350	16 900 000	27 622 650	132

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk og tall fra Vox

⁶ Tilskudd per kurstime er beregnet ut fra total tilskuddsramme og innrapporterte kurstimer.

Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)

Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA) ble opprettet i 2006. Hensikten er å stimulere virksomheter til å gi de ansatte opplæring i grunnleggende lesing, skriving, regning og data gjennom å delfinansiere opplæringstiltak.

Målet er at flere skal kunne ta del i opplæring og utdanning og færre skal falle ut av arbeidslivet. Programmet retter seg hovedsakelig mot personer i arbeidslivet med lav formell utdanning, men det har også vært gjennomført satsinger mot andre som trenger å styrke sine grunnleggende ferdigheter.

Private og offentlige virksomheter fra hele landet kan søke om midler. Det samme kan opplærings-tilbydere, næringsforeninger og organisasjonene i arbeidslivet i samarbeid med én eller flere virksomheter.

Vox forvalter BKA-programmet, og tildeler midlene som årlig blir bevilget fra Kunnskapsdepartementet. Beløpet som tildeles, har økt

kraftig, fra 14,5 millioner kroner i 2006 til 106 millioner i utlysningen for våren 2012. Programmet har en hovedutlysning hvert år, og disse vil vi i det følgende omtale som «ordinære søknadsrunder». Siden 2008 har det i tillegg vært noen mindre utlysninger, spesielle satsinger og samarbeidsprosjekter med Nav, som heretter blir omtalt som særskilte satsinger. I enkelte tilfeller er opprinnelig ordinære søknader som først har blitt avslått, senere blitt innvilget som særskilte satsinger.

Informasjon fra søknadene og innrapportert informasjon fra innvilgede prosjekter blir samlet i BKA-databasen som Vox administrerer. Det er informasjon herfra som danner grunnlaget for dette kapittelet, og resultatene vi presenterer er hentet ut 19. april 2012. Enkelte av tallene i årets rapport kan avvike fra det som er rapportert i tidligere Voxspeil som følge av revidering av datagrunnlaget. Dette gjelder først og fremst deltakertallene, men i noen grad også søknader og beløp.

7.1 Søking og tildeling av støtte til opplæring

7.1.1 Flere søker, flere får

BKA-programmet har økt i omfang hvert år siden programmet ble opprettet. I den ordinære søknadsrunden i 2012 kom det totalt inn 498 søknader, noe som er en økning på 22 prosent fra den ordinære søknadsrunden i 2011, og på 198 prosent siden 2006.

369 av søknadene i den ordinære søknadsrunden i 2012 er blitt innvilget. I motsetning til tidligere år, der man har vært nødt til å avslå enkelte kvalifiserte søknader på grunn av manglende midler, ble alle de kvalifiserte søknadene innvilget.

Fram til og med 2008 lå andelen innvilgede søknader i de ordinære søknadsrundene per år

på omtrent 35 prosent. Økte bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet har ført til at andelen innvilgede søknader har steget, og i perioden 2009–2011 ble omtrent 60 prosent av søknadene i de ordinære søknadsrundene innvilget. I den ordinære søknadsrunden i 2012 ble hele 74 prosent av søknadene innvilget. Dette skyldes, i tillegg til økte bevilgninger, at søknadsbeløpene i snitt har sunket sammenlignet med tidligere år.

Tabell 1 viser utviklingen i det totale antallet søknader og innvilgede søknader for perioden 2006 til 2012. Den viser også andelen søknader som er innvilget disse årene.

Tabell 1 Søknader totalt og antall innvilgende søknader per år. 2006–2012

År	Utlysning	Søknader totalt	Søknader innvilget	Andel innvilgede søknader
2012	Totalt	498	369	74 %
2011	Totalt	410	250	61 %
2011	Ordinær utlysning*	408	248	61 %
2011	BNL-prosjekt	1	1	100 %
2011	Transportprosjektet	1	1	100 %
2010	Totalt	345	210	61 %
2010	Ordinær utlysning*	339	204	60 %
2010	Varehandelsprosjekter	2	2	100 %
2010	BNL	2	2	100 %
2010	Nav-prosjekter**	2	2	100 %
2009	Totalt	339	214	62 %
2009	Ordinær utlysning*	267	162	61 %
2009	Varehandelsprosjekter	3	3	100 %
2009	Studieforbund	42	33	79 %
2009	Unge voksne	20	9	45 %
2009	BNL-prosjekt	3	3	100 %
2009	Nav-prosjekter**	4	4	100 %
2008	Totalt	282	99	34 %
2008	Ordinær utlysning	279	96	34 %
2008	Nav-prosjekter**	3	3	100 %
2007	Totalt	208	70	34 %
2006	Totalt	167	65	39 %

* Noen år har ordinære søknader blitt innvilget som særskilte satsinger. Disse er ikke telt med blant de ordinære søknadene gjeldende år:

– 2011: En ordinær søknad ble innvilget som særskilt satsing (BNL). Opprinnelig antall søknader var 409.

– 2010: Fire ordinære søknader ble innvilget som særskilte satsinger (Varehandelsprosjekt og BNL). Opprinnelig antall søknader var 343.

– 2009: Tre ordinære søknader ble innvilget som særskilte satsinger (Varehandelsprosjekt). Opprinnelig antall søknader var 267.

** Dette er egentlig ikke søknader, men prosjekter i samarbeid med Nav. De blir likevel regnet med i totalen.

Tabell 2 Omsøkt og tildelt beløp per år. 2006–2012

År	Utllysning	Ønsket beløp*	Tildelt beløp*	Gjennomsnittlig ønsket beløp per søknad**	Gjennomsnittlig tildelt beløp per søknad**
2012	Totalt	188,4 mill	106 mill	378 000	287 000
2011	Totalt	197,6 mill	93,4 mill	482 000	374 000
2011	Ordinær utlysning***	193,8 mill	91,2 mill	475 000	368 000
2011	BNL-prosjekt	2,8 mill	1,2 mill	2 759 000	1 200 000
2011	Transport-prosjektet	1 mill	1 mill	1 000 000	1 000 000
2010	Totalt	169,3 mill	80,8 mill	491 000	385 000
2010	Ordinær utlysning***	163,6 mill	77,7 mill	483 000	381 000
2010	Varehandelsprosjekter	1,6 mill	1,1 mill	811 000	560 000
2010	BNL	3,1 mill	1 mill	1 570 000	500 000
2010	Nav-prosjekter	1 mill	1 mill	506 000	506 000
2009	Totalt	142,2 mill	68,5 mill	419 000	320 000
2009	Ordinær utlysning***	120,1 mill	53,1 mill	450 000	328 000
2009	Studieforbund	10,1 mill	6,4 mill	242 000	193 000
2009	Unge voksne	4,7 mill	1,7 mill	236 000	189 000
2009	Nav-prosjekter	3 mill	3 mill	753 000	753 000
2009	BNL-prosjekter	1,8 mill	1,8 mill	600 000	600 000
2009	Varehandelsprosjekter	2,5 mill	2,6 mill	847 000	864 000
2008	Totalt	122,5 mill	31,7 mill	434 000	320 000
2008	Ordinær utlysning***	120,5 mill	29,7 mill	432 000	309 000
2008	Nav-prosjekter	2 mill	2 mill	658 000	658 000
2007	Totalt	78,2 mill	20 mill	376 000	286 000
2006	Totalt	85,5 mill	14,5 mill	512 000	222 000

* Rundet av til nærmeste 100 000 kroner

** Rundet av til nærmeste 1 000 kroner

*** Søknadsbeløpene for ordinære søknader innvilget som særskilte satsinger er ikke telt med blant de ordinære søknadene gjeldende år (se også note til tabell 1):

– 2011: Opprinnelig søknadsbeløp var 196,6 millioner kroner.

– 2010: Opprinnelig søknadsbeløp var 168,3 millioner kroner.

– 2009: Opprinnelig søknadsbeløp var 122,6 millioner kroner.

7.1.2 106 millioner delt ut til opplæring i virksomhetene

Det ble til sammen søkt om nesten 189 millioner kroner i støtte i den ordinære søknadsrunden i 2012. Dette er en nedgang på fire prosent i forhold til i året før, men en økning på 120 prosent siden programmets begynnelse.

De innvilgede prosjektene fikk til sammen tildelt 106 millioner kroner. Dette er 15 prosent mer enn i 2011, og mer enn sju ganger så mye som i 2006.

Det gjennomsnittlige søknadsbeløpet har sunket kraftig fra programmets første år. Mens dette snittet lå på mellom 432 000 og 483 000 kroner for ordinære søknader i perioden 2008–2011, var det gjennomsnittlige søknadsbeløpet i 2012 378 000 kroner. Innføringen av standardiserte kurs med faste satser (se faktaboks på side 4) trekker snittet ned. Men

også de egendefinerte kursene har et lavere gjennomsnittlig søknadsbeløp enn tidligere. Mens standardkursene hadde et gjennomsnittlig ønsket beløp på 372 000 kroner, var det gjennomsnittlige søknadsbeløpet på egendefinerte kurs 389 000. Mulige årsaker til dette kan være at programmet nå er bedre kjent, og søkerne er mer realistiske i forhold til hva de kan søke om, og at søknadene inneholder en lavere andel av lønnstilskudd til å dekke vikarutgifter enn tidligere.

Gjennomsnittsutbetalingen per søknad var i 2012 på 287 000 kroner. Ser vi på gjennomsnittet blant søknadene som gjaldt standardkurs i 2012, var dette 278 000 kroner, mens snittet for de egendefinerte søknadene var 305 000 kroner. Begge deler ligger under gjennomsnittsbetøpet fra året før (368 000 kroner for de ordinære søknadene), og årsakene til dette er de samme som nevnt over.

Figur 1 viser det gjennomsnittlig innvilgede beløpet per søknad år for år, og vi ser at dette økte hvert år fra 2006 til 2010, for deretter å synke. Den store økningen i løpet av de første årene hang sammen med at det fra 2008 ble mulig å søke om å få dekket deler av vikarutgifter, og at det ble vanligere å gjennomføre kombinasjonskurs med opplæring i flere ferdigheter, noe som er mer tid- og kostnadskrevende enn kurs i kun én ferdighet.

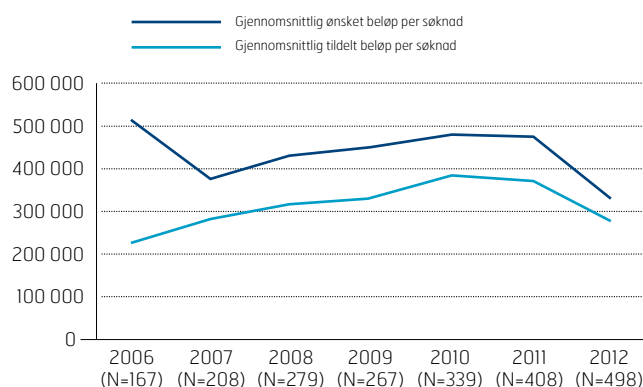
7.1.3 Færre søker om midler til datakurs

Alle søkere må oppgi et hovedformål med opplæringen. Dette gjelder også for søknader om støtte til kombinasjonskurs, der flere av basisferdighetene inngår. De tre hovedformålene man kan søke støtte til, er lesing og skriving, regning og data.

Hvert år har det vært flest kurs som har som hovedformål å øke lese- og skriveferdighetene, og denne andelen er høyere i 2012 enn noen gang tidligere. Samtidig har andelen søknader med data som hovedformål gått ned tilsvarende mye, mens andelen søknader med regning som hovedformål ligger relativt stabilt, med mellom fem og ti prosent av søknadene (se Figur 2).

I 2012 utgjorde lese- og skriveprosjektene 65 prosent av det totale antall søknader, data utgjorde 28 prosent, mens regning hadde en andel på åtte prosent. Figur 3 viser andelen innvilgede søknader totalt, og per hovedformål. Vi ser at i årene etter 2006 har lesing og skriving hatt en høyere andel innvilgede søknader enn data. Noe av denne forskjellen skyldes at man i perioden 2007–2011 valgte å prioritere lesing og skriving som hovedformål. Søknader med regning som hovedformål

Figur 1 Utviklingen i gjennomsnittlig ønsket og tildelt beløp for ordinære søknader, i kroner. 2006–2012

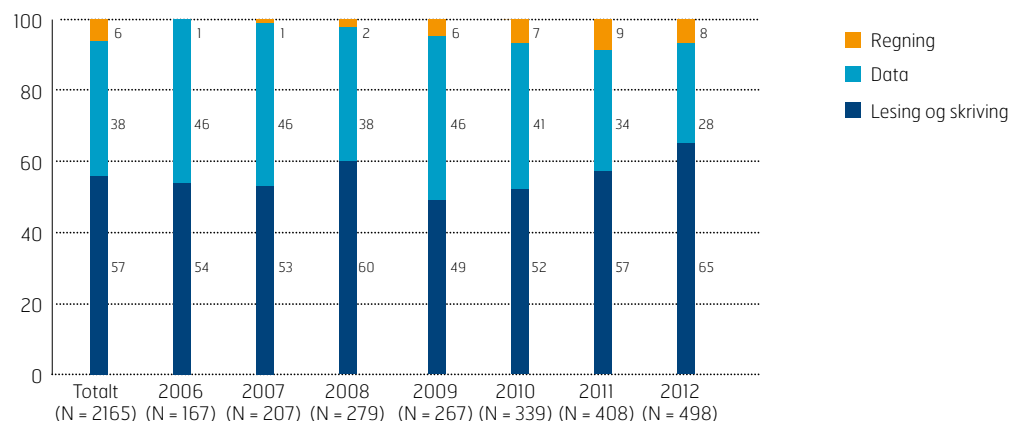
FAKTA

Fra og med 2012 er det mulig å søke om standardkurs i BKA. Disse baserer seg på faglige vurderinger av time-tall og gruppestørrelse. Standardkursene er som følger:

Type kurs	Tilskudd pr kurs
A 50 timer lesing/skriving	72 500 kr
B 100 timer lesing/skriving	135 000 kr
C 50 timer regning	72 500 kr
D 30 timer data	40 000 kr
E 80 timer – lesing/skriving (50t) og data (30t)	102 500 kr
F 80 timer – regning (50t) og data (30t)	102 500 kr

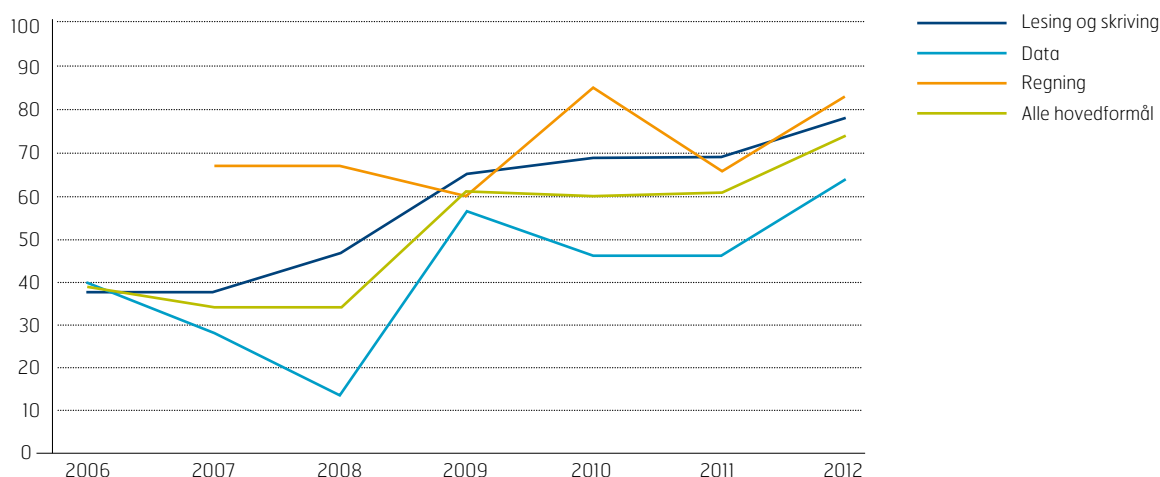
Det er fremdeles mulig å søke på samme måte som før, der søkeren selv beregner kursets lengde og kostnad. I 2012 gjaldt 65 prosent av søknadene tilskudd til standardkurs.

Figur 2 Hovedformål med opplæringen, alle ordinære søknader. 2006–2012*

* I 2007 var det en søknad som manglet hovedformål. Denne er utelatt fra figuren.

Figur 3 Prosentandel innvilgede søknader totalt og etter hovedformål. 2006–2012*

* I 2007 var det en søknad som manglet hovedformål. Denne er utelatt fra figuren.

har generelt hatt en høy andel godkjente søknader, men som Figur 2 viste, dreier dette seg om få søknader.

7.1.4 Halvparten av virksomhetene søker selv

I den ordinære utlysningen i 2012 ble totalt 369 BKA-prosjekter innvilget. I 53 prosent av de innvilgede prosjektene var det virksomhetene selv som søkte om midler til opplæringen. I 40 prosent av tilfellene var søker en opplæringstilbyder som søkte på vegne av én eller flere virksomheter. Sju prosent av søkerne var organisasjoner eller næringsforeninger som søkte på vegne av tilbydere og etterspørere¹.

7.2 Deltakere i BKA

7.2.1 Stadig fler deltakere i BKA-programmet

Antallet registrerte kursdeltakere per år har økt hvert år siden BKA-programmet begynte. Tabell 3 viser hvor mange deltakere som er registrert siden programmet begynte.

Per 19. april 2012 var det registrert 5 766 deltakere på kurs som ble innvilget i 2011. Dette antallet forventes å stige etter hvert som flere opplæringstiltak settes i gang og deltakere blir registrert. Totalt er det registrert 25 860 deltakere siden programmets oppstart i 2006². Tabell 4 viser hva slags kurs disse deltakerne har vært påmeldt.

Tabell 3 Antall registrerte deltakere per år. 2006–2012*

År	Registrerte deltakere pr. 19. april 2012	Deltakere på fullførte kurs	Fullførte deltakere	Fullført andel blant deltakere på kurs som er ferdige
2011	5 766**	1 890	1 535	81 %
2010	7 051	5 453	4 839	89 %
2009	5 935	4 770	4 353	91 %
2008	2 923	2 027	1 698	84 %
2007	2 153	743	608	82 %
2006	2 032	1 175	881	75 %
Totalt	25 860	16 058	13 914	87 %

* Inkludert deltakere i særskilte satsinger i 2008, 2009, 2010 og 2011. Tallene avviker fra tidligere Vox-spill, fordi deltakere har blitt registrert i ettertid.

**En del som fikk BKA-søknaden godkjent i 2011, har ennå ikke registrert deltakere. Antallet vil derfor øke. Dette kan også gjelde noen kurs fra 2010.

¹ Til og med 2010 kunne virksomheter som både tilbød og etterspurte opplæring, søke med statusen «begge deler». Dette var gjerne internopplæring. Fra og med 2011 falt denne muligheten bort. I stedet ble det mulig for organisasjoner og næringsforeninger å søke om midler på vegne av tilbydere og etterspørere.

² Deltakere er registrert i det året virksomheten har fått innvilget midler. I praksis kan noen deltakere ha gjennomført deler av eller hele opplæringen året etter.

Tabell 4 Antall og andel registrerte deltakere per kurstype, totalt for alle år (2006–2012).

Kurstype	Antall registrerte deltakere*	Andel registrerte deltakere	Andel deltakere på avsluttede kurs som har fullført**
Data	7 439	29 %	85 %
Lesing og skriving	2 158	8 %	87 %
Regning	315	1 %	88 %
Kombinasjon av lesing, skriving og data	7 859	30 %	87 %
Kombinasjon av regning og data	1 126	4 %	94 %
Kombinasjon av lesing, skriving og regning	555	2 %	85 %
Kombinasjon av lesing, skriving, regning og data	6 402	25 %	88 %
Vet ikke	6	0 %	67 %
Totalt	25 860	100 %	87 %

* Per 19.4.2012.

** Her regnes kun deltakere på avsluttede kurs med.

62 prosent av deltakerne er registrert på kurs som omfatter flere av de grunnleggende ferdighetene. Kombinasjonen lesing, skriving og data er det opplæringstiltaket som har flest deltakere (30 prosent). Nesten like mange er registrert som deltakere på rene datakurs.

7.2.2 Kombinasjonskursene dominerer

Tabell 5 gir en oversikt over antall kurs, antall deltakere og andel fullførte deltakere, samt lengden på kursene i prosjektene fra 2011. Per 19. april 2012 oppga 64 prosent av prosjektene som fikk innvilget støtte i 2011 at de var ferdige med å registrere de påmeldte deltakerne. Etter hvert som de øvrige prosjektene ferdigstiller registreringsarbeidet, vil deltakerantallet øke. Til sammenligning er det rapportert 7 051 deltakere på kurs som ble innvilget i 2010.

I alt 180 BKA-kurs – 74 prosent av de registrerte kursene – blir gjennomført som kombinasjonskurs med opplæring i flere grunnleggende ferdigheter. 32 prosent av kursene var kombinasjonskurs av lesing, skriving og data, og dette var det mest utbredte opplæringstiltaket blant prosjekter innvilget i 2011. 29 prosent var kombinasjonskurs med lesing, skriving, regning og data. I alt 76 prosent av de registrerte deltakerne deltok på ulike kombinasjonskurs.

Når det gjelder kurs i enkeltferdigheter, er datakurs vanligst. 14 prosent av 2011-kursene var rene datakurs, og 13 prosent av alle de registrerte deltakerne deltok. Langt flere har imidlertid fått dataopplæring, fordi data inngår i mange av kombinasjonskursene.

Tabell 5 Innvilgede prosjekter 2011: Kurs, deltakere og timer fordelt på kurstype

Kurstype	Antall kurs*	Antall registrerte deltakere**	Andel deltakere på avsluttede kurs, som har fullført	Timer per deltaker			
				Gj.snitt antall timer	Median antall timer	Minste antall timer***	Høyest antall timer
Data	34	757	84 %	41	30	0	126
Lesing og skriving	26	450	82 %	48	50	0	240
Regning	4	135	****	44	45	30	50
Kombinasjon av lesing, skriving og data	78	2 051	74 %	63	50	0	150
Kombinasjon av lesing, skriving og regning	10	210	78 %	60	60	0	80
Kombinasjon av regning og data	21	247	72 %	54	50	18	100
Kombinasjon av lesing, skriving, regning og data	71	1 856	83 %	69	60	18	150
Totalt	244	5 706	78 %				

*Noen av prosjektene har ikke registrert kursene ennå. Noen prosjekter kan inneholde flere kurs, andre bare ett. Antall kurs vil derfor avvike fra antall innvilgede prosjekter.

**Mange av kursene er ennå ikke avsluttet eller registrert som avsluttet i basen, så dette antallet vil stige.

***Når minste antall timer er null, betyr dette at ett eller flere kurs ennå ikke har registrert timeantall

****Ingen av regnekursene fra 2011 er ennå registrert som fullført.

Til sammen 84 prosent av alle registrerte kurs knyttet til prosjekter innvilget i 2011 hadde opplæring i data.

Kombinasjonskursene har lengre varighet enn kurs i enkeltferdigheter målt i både gjennomsnittlig og median antall timer. De lengste kursene er de som kombinerer alle ferdighetene lesing, skriving, regning og data. Her fikk hver deltaker i snitt 69 timer undervisning, mens medianen lå på 60 timer – det samme som kombinasjonskursene i lesing, skriving og regning. De korteste kursene var i data, der gjennomsnittet lå på 41 timer, og medianen på 30 timer.

De rene datakursene har den høyeste fullførte andelen. På kursene som var registrert avsluttet per 19. april 2012, var det 84 prosent av deltakerne på datakurs som hadde fullført kurset. Deretter følger kombinasjonskursene med alle ferdighetene med 83 prosent fullførte deltakere, og rene lese- og skrivekurs, med 82 prosent fullførte deltakere. Lavest andel fullførte deltakere finner vi på kombinasjonskursene med regning og data. Her hadde 72 prosent av deltakerne fullført kurset. Hvorvidt man fullfører eller ikke, ser ikke ut til å ha noen sammenheng med kursets varighet, ettersom kurstypene med høyest fullføringsandel, data og kombinasjonskurs med alle ferdighetene, er de to kurstypene med henholdsvis lavest og høyest timeantall.

7.2.3 BKA-deltakere i 2011: Mellom 40 og 49 år, med lav formell utdanning

I dette avsnittet ser vi nærmere på kjønn, alder, utdanningsbakgrunn og etnisitet blant deltakerne i de ordinære prosjektene i 2011, og den såkalte BNL-satsingen samme år, som er et samarbeidsprosjekt mellom Vox og Byggenæringens Lands-

forening. I 2011 ble det også innvilget en særskilt satsning rettet mot transportnæringen, men det er ennå ikke registrert deltakere for dette prosjektet.

I 2011 var kjønnsfordelingen i BKA-programmet helt jevn for de ordinære søknadene. Dette er i tråd med året før, men skiller seg fra tidligere år, da kvinneandelen har vært høyere: I 2009 og 2007 lå kvinneandelen på rundt 60 prosent, mens den i 2008 var på hele 72 prosent av deltakerne. I BNL-prosjektet derimot, var alle deltakerne menn.

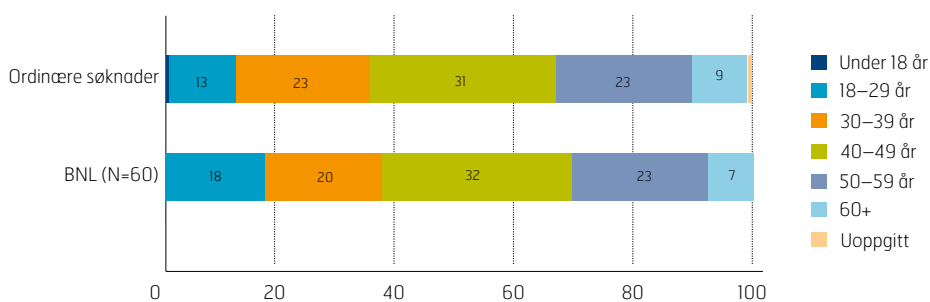
I de ordinære tildelingene er det særlig kombinasjonskurs i lesing, skriving og regning og lesing, skriving og data som har høy kvinneandel, henholdsvis 64 og 63 prosent kvinnelige deltakere. Kvinneandelen er lavest på regnekurs, der bare 13 prosent er kvinner.

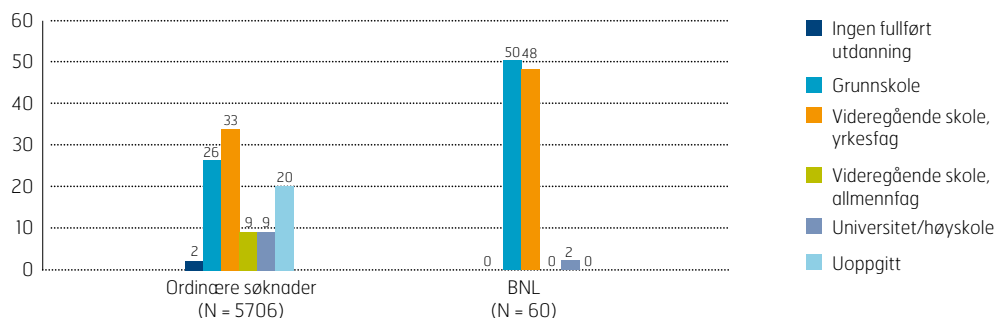
I prosjektene innvilget i 2011 var det flest 40–49 åringer som deltok på BKA-kurs. 31 prosent av alle deltakerne tilhørte denne aldersgruppen. Deltakernes alder er forholdsvis høy, for eksempel er 64 prosent av deltakerne 40 år eller eldre.

Det er noe ulik alderssammensetning i de ulike kurstypene. Rene datakurs og kombinasjonskurs som inneholder data, har generelt en overrepresentasjon av deltakere i de høyeste aldersgruppene. Kurs i lesing, skriving og regning og rene regnekurs, har på sin side en overrepresentasjon av yngre deltakere. Rene datakurs har 81 prosent deltakere på 40 år eller mer, og kombinasjonskurs med lesing, skriving og regning har kun 34 prosent deltakere på 40 eller mer.

Deltakerne i det særskilte BNL-prosjektet skiller seg ikke vesentlig fra deltakerne i de ordinære tildelingene når det gjelder alder.

Figur 4 Deltakerstatistikk 2011. Alder i prosent

Figur 5 Deltakerstatistikk 2011. Utdanningsnivå i prosent

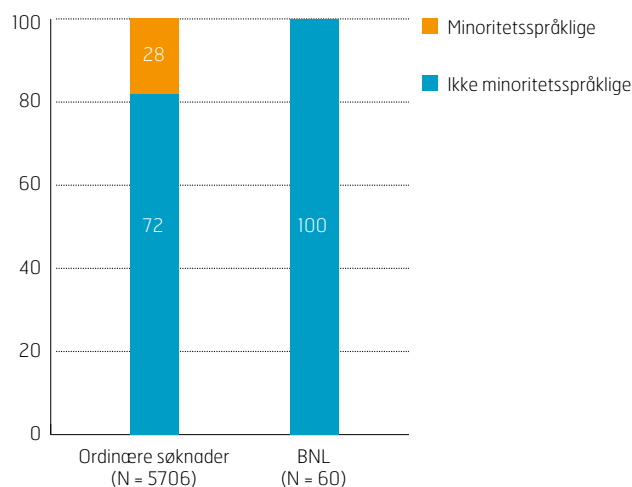
28 prosent av deltakerne på ordinære BKA-kurs etter tildelingen i 2011 hadde grunnskole eller lavere utdanning. 42 prosent hadde videregående skole, hvor flest (33 prosent) hadde utdanning innenfor yrkesfag. Ni prosent av deltakerne har høyere utdanning, mens vi mangler informasjon om utdanningsbakgrunn for 20 prosent.

I BNL-prosjektet hadde 50 prosent grunnskole-utdanning, og 48 prosent hadde yrkesfaglig videregående skole.

På rene regnekurs hadde nesten 90 prosent av deltakerne kun grunnskole. Personer med yrkesfaglig videregående var sterkest representert på kurs med kombinasjon av lesing, skriving, regning og data, der 41 prosent hadde denne utdanningsbakgrunnen.

28 prosent av deltakerne på ordinære kurs var minoritetsspråklige i 2011, men ingen av deltakerne i BNL-satsingen var minoritetsspråklige.

Til sammenligning var 19 prosent av deltakerne i 2010 og 17 prosent av deltakerne i 2009 minoritetsspråklige, mens andelen i 2008 lå på 28 prosent, altså som i 2011.

Figur 6 Deltakerstatistikk 2011. Minoritetsspråklige i prosent

Vedleggstabeller

Kapittel 4

Statlige høyskoler

Høgskolen i Akershus
 Høgskolen i Bergen
 Høgskolen i Bodø
 Høgskolen i Buskerud
 Høgskolen i Finnmark
 Høgskolen i Gjøvik
 Høgskolen i Harstad
 Høgskolen i Hedmark
 Høgskolen i Lillehammer
 Høgskolen i Molde
 Høgskolen i Narvik
 Høgskolen i Nesna
 Høgskolen i Nord-Trøndelag
 Høgskolen i Oslo
 Høgskolen i Sør-Trøndelag
 Høgskolen i Telemark
 Høgskolen i Tromsø
 Høgskolen i Vestfold
 Høgskolen i Østfold
 Høgskolen i Ålesund
 Høgskolen Stord/Haugesund
 Høgskolen i Sogn og Fjordane
 Høgskolen i Volda
 Samisk høyskole

Andre høyskoler

Kunsthøgskolen i Bergen
 Kunsthøgskolen i Oslo
 Polithøgskolen (Rapporterer ikke til DBH)
 Militære høyskoler (Rapporterer ikke til DBH)
 Ansgar Teologiske Høyskole
 Barratt Due Musikk institutt
 Bergen Arkitekt Skole
 Betanien diakonale høyskole
 Den norske Eurytmihøyskole
 Den norske balletthøyskole
 Diakonhjemmet høyskole
 Dronning Mauds Minne Høyskole
 Fjellhaug Internasjonale Høyskole
 Haraldsplass diakonale høyskole
 Høgskolen i Staffeldtsgate
 Høgskolen for landbruk og bygdnerøringar
 Høyskolen Diakonova
 Høyskolen for Ledelse og Teologi
 Lovisenberg diakonale høyskole
 Markedshøyskolen Campus Kristiania
 Mediehøgskolen Gimlekollen
 Norges Informasjonsteknologiske Høyskole
 Norsk lærerakademi
 Rudolf Steinerhøyskolen

Universiteter og vitenskapelige høyskoler

Universiteter

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
 Universitetet for miljø- og biovitenskap
 Universitetet i Agder
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Oslo
 Universitetet i Stavanger
 Universitetet i Tromsø
 Universitetet i Nordland

Vitenskapelige høyskoler

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
 Høgskolen i Molde
 Norges handelshøyskole
 Norges idrettshøyskole
 Norges musikkhøyskole
 Norges veterinærhøyskole
 Det teologiske menighetsfakultet
 Handelshøyskolen BI
 Misjonshøgskolen

Endringer i statistikkperioden:

- Universitetet i Stavanger, tidligere høgskolen i Stavanger, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Universitetet i Agder, tidligere høgskolen i Agder, er klassifisert som universitet fra 1. september 2007.
- Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø ble slått sammen fra 1. januar 2009.
- Høgskolen i Molde ble vitenskapelig høyskole 1. januar 2010.
- Handelshøyskolen BI og Misjonshøgskolen, tidligere private høyskoler, har fra og med 1. juni 2008 fått status som vitenskapelige høyskoler.
- Universitetet for miljø- og biovitenskap, tidligere Norges Landbrukshøyskole, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Sommeren 2011 ble Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus slått sammen til Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Høgskolen i Bodø endret status til Universitetet i Nordland fra 1. januar 2011

Figurliste

Kapittel 1

Figur 1 Aldersfordeling blant minoritetsspråklige og norskspråklige deltakere 2011/2012. Antall	7
Figur 2 Antall deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning 2002/2003–2011/2012	10

Kapittel 2

Figur 1 Antall deltakere per utdanningsprogram per år	15
Figur 2 Tidligere utdanning blant nye deltakere og deltakere som avbrøt	16
Figur 3 Andel realkompetansevurderte deltakere per fylke	17
Figur 4 Andelen realkompetansevurderte per fylke og utdanningsprogram	17

Kapittel 3

Figur 1 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på alder. Høsten 2011. Prosent. N=14 823	22
Figur 2 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på kjønn og alder. Høsten 2011. Prosent. N=14 823	23
Figur 3 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på undervisningsform. Høsten 2011. Prosent. N=14 823	25
Figur 4 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på heltids- og deltidsstudier. Høsten 2011. Prosent. N=14 823	26

Kapittel 4

Figur 1 Antall voksne og antall nye voksne i høyere utdanning fra 2002 til 2011*	28
Figur 2 Kvinneandel i høyere utdanning etter alder, 2011	29
Figur 3 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2011 fordelt på institusjonstype, tall i prosent (N = 27 805)	33
Figur 4 Deltakere i etterutdanning i 2011 etter målgruppe, tall i prosent (N = 57 362)	34

Kapittel 5

Figur 1 Andel deltakere per spor per år	38
Figur 2 Andel deltakere per spor per fylke	38
Figur 3 Antall avlagte prøver per år	39
Figur 4 Andel bestått prøve per år	39
Figur 5 Norskprøve 2. Andel kandidater bestått per landbakgrunn og utdanningsnivå*	41
Figur 6 Norskprøve 3. Andel kandidater bestått per landbakgrunn og utdanningsnivå*	42
Figur 7 Norskprøve 2. Antall opplæringstimer og oppmelding til prøve fordelt på landbakgrunn. Prosent	42
Figur 8 Norskprøve 3. Antall opplæringstimer fordelt på landbakgrunn. Prosent	43

Kapittel 6

Figur 1 Kursdeltakernes aldersfordeling i 2011, i prosent (N=470 673)	46
---	----

Kapittel 7

Figur 1 Utviklingen i gjennomsnittlig ønsket og tildelt beløp for ordinære søknader, i kroner. 2006–2012	53
Figur 2 Hovedformål med opplæringen, alle ordinære søknader. 2006–2012*	53
Figur 3 Prosentandel innvilgede søknader totalt og etter hovedformål. 2006–2012*	54
Figur 4 Deltakerstatistikk 2011. Alder i prosent	56
Figur 5 Deltakerstatistikk 2011. Utdanningsnivå i prosent	57
Figur 6 Deltakerstatistikk 2011. Minoritetsspråklige i prosent	57

Tabelliste

Kapittel 1

Tabell 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, andel kvinner og minoritetsspråklige per år. 2002/2003–2011/2012	6
Tabell 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og andelen minoritetsspråklige per fylke. 2011/2012	8
Tabell 3 Antall utstedte vitnemål per år og aldersgruppe*. 2007/2008–2010/2011	9
Tabell 4 Deltakere i spesialundervisning, andel kvinner og minoritetsspråklige per år. 2002/2003–2011/2012	10

Kapittel 2

Tabell 1 Deltakere etter kjønn, alder og innvandringskategori. Antall og prosent.	14
Tabell 2 Deltakere per utdanningsprogram, fordelt på kjønn, alder og innvandringskategori. Antall og prosent.	15
Tabell 3 Deltakere per fylke og utdanningsprogram. Antall og prosent.	16
Tabell 4 Deltakere bestått og avbrutt, etter kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram	19

Kapittel 3

Tabell 1 Antall studiesteder og studietilbud fordelt på fylker og studieform. Høsten 2011.	21
Tabell 2 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på statsborgerskap. Høsten 2011. N=14 823	23
Tabell 3 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på ulike fagfelt. Høsten 2011. N=14 823	24
Tabell 4 Deltakere i fagskoleutdanning fordelt på studieform og fylke. Høsten 2011. N=14 823	25

Kapittel 4

Tabell 1 Voksne studenter fordelt på alder og institusjonstype, 2011*	29
Tabell 2 Voksne studenter fordelt på fagområder, 2011	29
Tabell 3 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning og andel kvalifiserte blant disse, 2011*	30
Tabell 4 Antall realkompetansesøkere til høyere utdanning, andel som fikk tilbud om undervisning og andel som møtte til undervisning, fordelt på opptakstype og kvalifisering, 2011	30
Tabell 5 Realkompetansesøkere fordelt på institusjonstype, opptakstype og kvalifisering, 2011	31
Tabell 6 Realkompetansesøkere fordelt etter fagområde og sortert etter antall søkere til hvert område, 2011	32
Tabell 7 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler i 2011, fordelt på fagområde	33
Tabell 8 Antall deltakere og studentårsverk i etterutdanning 2005–2011	34
Tabell 9 Deltakere i etterutdanning, etter institusjonstype, 2006–2011. Tall i prosent og totalt antall.	34
Tabell 10 Andel deltakere i etterutdanning på kurs rettet mot offentlig sektor, privat sektor og med blandet målgruppe i 2011, tall i prosent (N = 57 362)	35
Tabell 11 Andel deltakere i etterutdanning som fikk undervisning i institusjon i 2011, tall i prosent (N = 57 362)	35
Tabell 12 Antall og prosentvis fordeling av studenter og studentårsverk i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde i 2011	36

Kapittel 5

Tabell 1 Andel beståtte prøver fordelt på bakgrunnsvariabler	40
--	----

Kapittel 6

Tabell 1 Kursdeltakere og kurs etter hovedemne i 2011	45
Tabell 2 Tilbud om eksamen eller internprøve etter hovedemne i 2011. Kursdeltakere i prosent.	46
Tabell 3 Aktivitet etter studieforbund i 2011	47
Tabell 4 Kursdeltakere i prosent for hvert studieforbund og underemne, i 2011	48
Tabell 5 Tilskudd per kurstime i 2011	49

Kapittel 7

Tabell 1 Søknader totalt og antall innvilgede søknader per år. 2006–2012	51
Tabell 2 Omsøkt og tildelt beløp per år. 2006–2012	52
Tabell 3 Antall registrerte deltakere per år. 2006–2012*	54
Tabell 4 Antall og andel registrerte deltakere per kurstype, totalt for alle år (2006–2012).	55
Tabell 5 Innvilgede prosjekter 2011: Kurs, deltakere og timer fordelt på kurstype	55

Referanser

Bakgrunn, innhold og datakilder

Statistisk sentralbyrå. (2012). Vil trenge flere med bachelorgrad. Hentet fra <http://www.ssb.no/forskning/artikler/2010/9/1283516974.24.html>. Lesedato: 16. november 2012

Kapittel 1

Grunnskolen Informasjonssystem (GSI). Voksenopplæring. Hentet 18. juni 2012 fra www.wis.no/gsi-
 Introduksjonsloven. (2004). Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere. Oslo: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
 Kunnskapsdepartementet. (2011). Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kap. 4A. Brev til Utdanningsdirektoratet fra Kunnskapsdepartementet. 16.09.2011
 201103104-/RSP. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet 12. juni 2012 fra http://www.udir.no/Upload/Lov_regelverk/tolkningsuttalelser/Vedlegg%20-%20Voksnes%20rett%20til%20grunnskoleoppl%c3%a6ring%20etter%20oppl%c3%a6ringsloven%20kap.%204A.pdf?epslanguage=no
 Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. Oslo: Kunnskapsdepartementet
 Oslo Voksenopplæring. BASIS. Tilrettelagt grunnskole og norskopplæring for voksne innvandrere. Informasjonsbrosjyre om lokal læreplan om basiskompetanse.
 Oslo kommune/Utdanningssetaten/Oslo Voksenopplæring. Hentet 12. juni 2012 fra http://www.felles.oslo.no/satsing2/BASIS_brosjyre_til_publ_april_2010.pdf
 Ot.prop.nr. 46 (1996-1997). Innstilling fra sosialkomiteen om ny lov om folketrygd (folketrygdloven) m.v. Oslo: Stortinget
 SSB/NUDB. (2012). Tall fra Norsk utdanningsdatabase, bestilt fra Statistisk sentralbyrå (SSB)
 - Antall utstedte vitnemål for voksne over opplæringspliktig per år og alder.
 Statistisk sentralbyrå (SSB). Tabell 07459: Folkemengde, etter kjønn og ettårig alder. 1. januar. Hentet 1. juni 2012 fra statbank.ssb.no/statistikkbanken/
 St.meld.nr. 44 (2008-2009). Utdanningslinja. Oslo: Kunnskapsdepartementet
 Utdanningsdirektoratet. (2011). GSI 2010-2011: Voksne i grunnopplæringen. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Hentet 1. juni 2012 fra www.udir.no/Upload/Statistikk/GSI/5/GSI_2010_2011_endelige_tall.pdf?epslanguage=no
 Utdanningsdirektoratet. (2012a). GSI 2011-2012: Voksne i grunnopplæringen.
 Oslo: Utdanningsdirektoratet. Hentet 1. juni 2012 fra www.udir.no/Upload/Statistikk/GSI/GSI_2011_2012_voksne_notat.pdf?epslanguage=no
 Utdanningsdirektoratet. (2012b). Tall og utdypende informasjon til tallene som er offentlig tilgjengelige i GSI, bestilt fra Utdanningsdirektoratet.
 - Antall kommuner som i 2011/2012 har hatt deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning for voksne
 - Antall deltakere og minoritetspråklige deltakere i ordinær grunnskoleopplæring fordelt på fylker
 - Antall minoritetspråklige deltakere i spesialundervisningen 2009/2010.
 Utdanningsdirektoratet. (2012c). Udir-3-2012 - Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A, Del II: Spesialundervisning. Rundskriv fra Utdanningsdirektoratet til fylkesmenn og skoleiere. Hentet 1. juni 2012 fra www.udir.no/Regelverk/artikler_regelverk/Udir-3-2012--Voksnes-rett-til-grunnskoleopplering-etter-opplæringsloven-kapittel-4A/?read=1
 Utdanningssetaten. (2010). Lokal læreplan i basiskompetanse for voksne innvandrere i Oslo med lite eller ingen skolegang. Oslo: Oslo kommune/utdanningssetaten 2010. Hentet 1. juni 2012 fra www.felles.oslo.no/satsing/BASIS_et_satsningsomr_de/Basis_Lreplan_revisjon_300310.pdf
 Utdanningssetaten. (2012). Infosider om Basis. Hentet 1. juli 2012 fra http://www.felles.oslo.no/satsing/BASIS_et_satsningsomr_de/BASIS_et_satsningsomr_de.html og <http://www.felles.oslo.no/tilbud/BASIS/Basis.html> og <http://www.utrop.no/Nyheter/Innenriks/18529>
 Vox. (2005). Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Oslo: Vox. Hentet 1. juli 2012 fra <http://www.vox.no/upload/Nedlastingscenter/L%3%A6replanUFD.pdf>
 Vox. (2007). Kompetansemål for digital kompetanse. Oslo: Vox. Hentet 1. juli 2012 fra http://www.vox.no/upload/7436/Kompetansem%C3%A5L_digital_kompetanse_SEC.pdf

Kapittel 2

Opplæringsloven. 1998. Lov av 1998-07-17 nr.61. Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen
 Statistisk Sentralbyrå. Statistikkbanken. Emne 04 Utdanning, tabell 06805: C. Videregående opplæring - tjenestetall - nivå 3 (F). Hentet 06.august 2012.
 Statistisk Sentralbyrå. Statistikkbanken. Emne 04 Utdanning, tabell 08921: Personer 16 år og over, etter kjønn, alder og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent (F). Hentet 16.august 2012.

Kapittel 3

Caspersen, J., Støren, L.A. & Waagene, E. (2012). Fagskoleutdannede – hvem de er og hvor de går. Rapport 21/2012. Oslo:Nifu. Hentet 1.10.2012 fra [http://www.nifu.no/Norway/Publications/2012/Rapport%2031-2012%20for%20Web%20\(3\).pdf](http://www.nifu.no/Norway/Publications/2012/Rapport%2031-2012%20for%20Web%20(3).pdf)
 Kunnskapsdepartementet. (2011). Tilstandsrapport for fagskolesektoren 2011. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet 1.10.2012 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2011/forste-tilstandsrapport-for-fagskoleutda.html?id=667768>
 Fagskoleloven. (2003). Lov, 20. juni 2003 nr. 56, om fagskoleutdanning. Oslo: Kunnskapsdepartementet fra <http://www.lovdataba.no/all/nl-20030620-056.html>
 NSD/DBH-F. Database for statistikk om høgre utdanning. DBH Fagskolestatistikk. Hentet 25.09.2012 fra <http://dbh.nsd.uib.no/fagskole>
 NSD/DBH-F. (2012a) – Bestilte utdypende tabeller fra DBH Fagskolestatistikk - deltakerstatistikk.
 - Kjønn, nasjonalitet, eierforhold, heltid/deltid, utdanningsform og fagfelt brutt ned på alderskategorier.
 - Fylke (basert på utdanningsstedets postnummer) brutt ned på utdanningsform og alderskategorier.
 NSD/DBH-F. (2012b). Dokumentasjon om utdanningstilbud. Hentet 25.09.2012 fra <http://dbh.nsd.uib.no/fagskole/statistikk/rapport/action?visningId=45>
 SSB. (2012). Tabell 31: Utlandske statsborgarar, etter fylke. 1. januar 1976-2012. Absolutte tal og i prosent av folkemengda. Hentet 1.11.2012 fra <http://www.ssb.no/folkemengde/tab-2012-03-14-31.html>

Kapittel 4

Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Data bestilt av Vox, og levert av DBH 31.7.2012.
 Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanken. Hentet 5.8.2012 2012 fra <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>
 Statistisk sentralbyrå. Data bestilt av Vox, og levert av SSB 6.8.2012.

Kapittel 5

Introduksjonsloven. (2003). Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Hentet fra: <http://lovdataba.no/all/nl-20030704-080.html>

Kapittel 6

Forskrift om studieforbund og nettskoler. 2009 <http://www.lovdataba.no/for/sf/kd/xd-20100624-0965.html>
 NOU, 2007:11 Studieforbund – læring for livet <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2007/NOU-2007-11.html?id=480422&showdetailedtableofcontents=true>
 SSBs voksenopplæringsstatistikk http://www.ssb.no/utdanning_tema/voksenoppl.shtml
 Voksenopplæringsloven, 2009 <http://www.lovdataba.no/all/nl-20090619-095.html>

Vox-speilet er en årlig statistikkrapport som viser data fra hele landet om voksnes deltakelse i opplæring. Rapporten presenterer statistikk fra formell utdanning og ikke-formell opplæring, som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler. Statistikken viser hvor mange som deltar i opplæring, hvem de er og hva de deltar på.

Statistikkområder:

- voksne i grunnskoleopplæring
- voksne i videregående opplæring
- voksne i fagskoleutdanning
- voksne i høyere utdanning
- norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
- studieforbund
- Program for basiskompetanse i arbeidslivet

Du kan finne mer statistikk på [vox.no/statistikbanken](https://www.vox.no/statistikbanken)